

كارىگهري و پهيوهندىيا كردهيا ههستدهربرينى ب هندهك كردهين ديترين ئاخفتنيقه

سلیمان هشیار محمد¹ - سلیمان إسماعیل رجب²

sulaiman.rajab@uod.ac

sulaiman.hishyar@uod.ac

¹⁺² پشكا زمانى كوردی، كولىژا زمانان زانكۆيا دهۆك، دهۆك، ههريما كوردستانى، عىراق.

پوخته:

ئاخفتن وهكو ئامرازهكى سههرهكى بۆ پهيوهندىيێن مروفى و دهربرينا ههستان، رولهكى گرنگ د ژيانا جفاكيدا دگيرن. كردهيا ههستدهربرينى، ئيك ژ وان كردهيانه كو ب پلا ئيكى پهيوهندى ب بارى دهربرينى ئاخفتنكهريقه ههيه، واته دهيم ئاخفتنكهري دفت دهربرينى ژ بارى دهربرينى خو بكهت، ئهفجا چ ب ريك (سلاڤكرن، ب خپرهاتن، سوپاسيكرن، لىبورينخواستن، گازندهكرن... هتد) بيت، ئهف فهكولينه، ب نافونيشانى "كارىگهري و پهيوهندىيا كردهيا ههستدهربرينى ب هندهك كردهين ديترين ئاخفتنيقه" يه. فهكولين ل سههربه ماى جورين كردهين ههستدهربرينى ل دويڤ مودىلا (سىرل و فاندهرڤيكن) و ب ريبازا (وهسفى- شروفهكارى) هاتيه ئهجامدان. گرنگيا فهكولينى ئهوه، كو بۆ مه ديار ببیت ئهف كردهي چ كارىگهري و پهيوهندى ب كردهين ديترين ئاخفتنيقه ههيه، ديسان چاوا ئهف كردهيه كارىگهري ل سهربچاوانى و دروستكرنا پهيوهندىيان دكهت. ئارمانجا سههرهكى ژ ئهف فهكولينى ئهوه، كو بۆ مه ديارببت چاوا مروف دهربرينى ژ ههستين خو دكهت و چاوا دشين ئهفان ههستان ب شيويهكى وهسان دهربرين، كو كارىگهرييا ئهوى پتر ببیت و ببیت ئهگهري ريزگرتن و راييزكرنا گوهداران. ئهف فهكولينه ژ دو پشكان پيكدهيت پشكا ئيكى: بۆ (تيگهه كردهيا ههستدهربرينى و پيناسه و تايبهتمه ندى و ئهرك و جورين ئهف كردهي) هاتيه تهرخانكرن و پشكا دوي: بۆ ئهوان كردهيان ئهوين پهيوهندى ب ئهف كردهييه ههين وهكى: (رازيكرن، ريزگرتن، ئاراستهكرن، تيكچونا روى، پاراستنا روى) هاتيه تهرخانكرن، تيدا كارىگهري و پهيوهندىيا ئهفان كردهيان ب كردهيا ههستدهربرينى هاتيه دياركرن و نموونهيێن پيدى ژ ئاخفتنا ئاخفتنكهريپ دهفوكا دهوكى هاتينه وهگرتن و ل سهربابهتق هاتينه شروفهكرن و پراكتيكرن.

پهيفين كليل: كردهيا ههستدهربرينى، كردهيا راييزكرنى، كردهيا ئاراستهكرنى، كردهيا ريزگرتنى، تيكچون و پاراستنا روى

How Expressive Speech Acts Relate to and Influence Other Speech Acts.

Sulaiman Hiahyar Mohammed¹Sulaiman Ismail Rajab²¹⁺² Kurdish Dept. College of Languages, University of Duhok, Duhok, Kurdistan region, Iraq.

Abstract:

Speaking is the primary means by which individuals establish relationships and express emotions, playing a vital role in society. Expressive speech acts are closely tied to the speaker's psychological state, meaning that whenever individuals wish to express their emotions, they rely on them, such as greetings, thanking, apologizing, and complaining. This research, entitled "How Expressive Speech Acts Relate to and Influence Other Speech Acts" Expressive speech act types are grounded in theoretical frameworks developed by Searle and Vanderveken. Using descriptive and explanatory methodologies, this study examines the relationship between expressive and other speech acts, investigating their impact on interpersonal relationships. The central purpose of this study is to explore how people express their feelings, and how the way they express them can strengthen the message—making the hearer feel respected and content. This study is structured into two comprehensive sections. The first section thoroughly discusses the concept, definition, characteristics, various types, and diverse functions of expressive speech acts. The second section examines other relevant speech acts, such as politeness, directives, persuasion, face-threatening, and face-saving, analyzing their intricate interaction with expressive speech acts. Through illustrative examples and detailed contextual analysis, this research provides a deeper understanding of the crucial role of speech acts in communication.

Keywords: Expressive Speech Acts, Persuasive Act, Politeness Act, Directive Act, Face-Saving, Face-Threatening.

پێشه‌کی:

- **نافونیشانی فه‌کۆلینی:** فه‌کۆلین ل ژێر نافونیشانی: (کاریگه‌ری و په‌یوه‌ندییای کرده‌یا هه‌ستده‌ریی ب هنده‌ک کرده‌یێن دیترێن ئاخفتنێقه‌)یه.

- **رێبازا فه‌کۆلینی:** فه‌کۆلین ل سه‌ر بنه‌مای جۆرێن کرده‌یێن هه‌ستده‌ریی ل دویف مودێلا (سیرل و فاندهرقیکن)ی و ب رێبازا (وه‌سف- شروقه‌کاری) هاتییه‌ ئه‌نجامدان.

- **سنورێ فه‌کۆلینی:** بۆ شروقه‌کرنا بابته‌ی، نمونه‌ ب شیوه‌یه‌ک هه‌رهمه‌کی ژ هه‌زارا فه‌کۆله‌ری هاتییه‌ وه‌رگرتن و ل سه‌ر بابته‌ی هاتییه‌ شروقه‌کر.

- **گرنگیا فه‌کۆلینی:** گرنگیا ئه‌فێ فه‌کۆلینی د ئه‌وێ چه‌ندی دایه‌، کو هه‌تا نوکه‌ ل دویف ئاگه‌هدارییا مه‌، چ فه‌کۆلین ل سه‌ر ئه‌ف بابته‌ی نه‌هاتییه‌ ئه‌نجامدان. کرده‌یا هه‌ستده‌ریی ب خۆ کرده‌یه‌ کا گرنگه‌ د پرۆسه‌یا په‌یوه‌ندیکرێدا، چونکی خه‌لک پتریا جاران ئه‌فێ کرده‌ی بکارده‌یێن، داکو کاریگه‌رییا ئاخفتن ئه‌وێ پتر بیت و بیته‌ ئه‌گه‌ری رێزگرتن و راییکرنا گوهداران، له‌وێ دهمێ کرده‌یێن هه‌ستده‌ریی ژ لای ئاخفتنکه‌ریقه‌ ده‌یته‌ ده‌ریی، ل دویف سروشتی ئه‌وێ په‌یوه‌ندییا د ناچه‌را ئاخفتنکه‌ر و گوهدارییا هه‌ی، هێمنی و ئارامیی ل ده‌ف گوهداران په‌یدا ده‌کته‌.

- **ئارمانجا فه‌کۆلینی:** ئارمانجا سه‌ره‌کی ئه‌وه‌، کو بۆ مه‌ دیار ببیت، چاوا مرووف ده‌ریی ژ هه‌ستێن خۆ ده‌کن و چاوا دشێن ئه‌فان هه‌ستان ب شیوه‌یه‌ک وه‌سان ده‌ریی، کو کاریگه‌رییا ئه‌وێ پتر بیت و بیته‌ ئه‌گه‌ری رێزگرتن و راییکرنا گوهداران ئه‌ف کرده‌یه‌، دشیت بیته‌ ئامرازه‌ک بۆ به‌یژکرنا په‌یوه‌ندییان و دیسان بیته‌ رێخۆشکه‌ره‌ک بۆ رێزگرتن و

پازيکړنا گوهداران ديسان بکارهينانا کردهيږي و کردهيږي ناراسته کړي ل گهل ئيک، هاريکاريئا ئهوي چهندي دکهت کو کردهيږي ناراسته کړي ب شيويه کي کاريگهتر بهينه دهرپښ و بيته ئه گهري کارفه دانين ئهري.

- پرسپارښ فه کوليښ:

- ئهري کردهيږي هه سته دهرپښ، زېده باري دهرپښا هه ساتان، په يوه ندي ب کيش کردهيږي ديتريښ ئاخفتنيقه هه يه و بو چ مه به ستين ديتري دهينه بکارهينان؟

- ئهري ل دهري ئاخفتنکر، کردهيږي هه سته دهرپښ ل گهل کردهيږي ناراسته کړي دهر دپښ، دشيت کاريگهريئا کردهيا ناراسته کړي بهيتر بکهن؟

- ئايا هه سته دپښ دشيت بيته ئه گهري دياردهيا ريزگرتن و پازيکړنا که سي به رامبه ر؟

- ئهري کردهيږي هه سته دهرپښ دشيت بيته ئامرازه ک بو کاريگهري و ب هيژکړنا په يوه نديان؟

- کردهيا هه سته دهرپښ دشيت بيته ئه گهري تيکچون و پاراستنا روي؟

- **پشکين فه کوليښ:** ئه ف فه کولينه زېده باري پيشه کي و ئه نجامان ژ دو پشکان پيکدهيت، پشکا ئيکي: ب ناقونيشاني، کردهيا هه سته دهرپښ چه مک و پيناسه و جوړين ئهوي: کو تيدا ئماژه ب چه مک و پيناسه و تايه تمه ندي و ئه رک و جوړين کردهيا هه سته دهرپښ هاتيه کړن. پشکا دوپي: ب ناقونيشاني، کاريگهري و په يوه نديا کردهيا هه سته دهرپښ ب هنده ک کردهيږي ديتري، کو تيدا ئماژه ب ئهوا کردهيان هاتيه کړن، ئهوي کاريگهري و په يوه ندي ب کردهيا هه سته دهرپښ فه يه يه و نمونه يږي پيدوي بو هر جوړه کي هاتينه ديارکړن و شروفه کړن.

۱ پشکا ئيکي: کردهيا هه سته دهرپښ چه مک و پيناسه و جوړين ئهوي:-

۱-۱ چه مکي کردهيا هه سته دهرپښ- Expressive speech acts

هه سته دهرپښ ئيک ژ ئهوان کردهيږي ئاخفتني يږ به ربه لافه، ئهوي دهرپښ ژ باري دهرپښ يي ئاخفتنکرهري دکهن و د سهر زاري زماني مروفاندا دهينه دهرپښ و ئه فئ کردهيږي بهايه کي مه زن د ناف جفاکيدا هه يه و دبيتته ئه گهري کي سهره کي ژبو بها راگرتن و ريزگرتن و پازيکړنا مروف. هه سته دهرپښ پترييا جاران وه کو دهرپښ ئهري دهينه ديتن مينا: (سوپاسيکړن، سلاکړن، په سنکړن، ... هتد)، به لي هنده ک جاران بو دهرپښ نه ريتيژي دهينه بکارهينان، مينا: (گازنده کړن، ديارکړنا رازينه بوني... هتد)، ئهوي ل دهري ئاخفتنکرهري گازنده و رازينه بون خو ب شيويه کي توند دهر دپښ. ب شيويه کي گشتي ئه ف کردهيه مه به ستا ئهوي، پيدانا زانباريان يان کړنان داخوازيان نينه، به لکو مه به ست ژي، دهرپښا هه ستي ژ نافدايي ئاخفتنکرهري و ئه ف کردهيه پترييا جاران ژ لايي ئاخفتنکرهري بو گوهداري دهيتته ناراسته کړن، ل دهري ئاخفتنکرهري بقت دهرپښ به رامبه ر گوهداري ژ هه ستين خو بکهت، بو نمونه:

- سلاکړن: دهرپښ ژ دلخوشيا ديتنا که سه کي دکهت يانژي بو ريزگرتن و نياسين و هه فاليښ... هتد دهيتته دهرپښ.

- سوپاسيکړن: دهرپښ ژ سوپاسداري ل دهري وه رگرتنا تشته کي يان خه لاته کي يان باشييه کي... هتد دکهت.

- ليبورينخواستن: دهرپښ ژ په شيمانيني بو ئيشاندين يان کړنا خه له تيه کي يانژي نه کړنا کاره کي دکهت.

پترييا زانايښ زماني جهختي ل سهر هندي دکهن، ئه ف کردهيه ژ لايي فهيله سوفا ئه مريکي (سپرل-Searle) يقه هاتيه ده ستنيشانکړن، ئه ف زارافه د زماني ئينگليزدا ب (Expressive) هاتيه نافکړن، کو دهرپښ ژ هه ستي دهرپښ ئاخفتنکرهري دکهت (Searle, 1969, 79). ديسان ئه ف زارافه د فرههنگا (کامبريج) دا ب واتايا ديارکړنا هزرکړن و هه ستنيکړنا که سييه^(۱) هه روه سان د فرههنگا (ئوکسفوردا) هاتيه، کو هه سته دهرپښ بريتيه ژ نيشانندان يانژي شيانا نيشانندان هزر و هه ستانه (Oxford Advanced Learners Dictionary, 2005, 538). ئه ف زارافه د زماني کورديدا ب (هه سته دهرپښ، دهرپښا هه ستان)^(۲) هاتيه نافکړن و د زماني عه ربهيدا زارافي (التعبيريه) دهيتته بکارهينان، به لي هنده ک ژ فه کوله رښ دي يږ عه رب زارافين^(۳) (البوحيات، البوحية) بکاردهين (الطببائي، ۱۹۹۴، ۳۲). هه روه سا د زماني فارسيدا زارافي کنش نگرني. (عاطفي) بو ئه ف کردهي دهيتته بکارهينان (محمدي و سرخي، ۱۳۹۸، ۱۲۰). هه سته دهرپښ ئيک ژ

ئەوان كرده يئ گرنه، كو دهربريني ژ باري دهرونيئ ئاخفتنكهرى دكهت ئەوى گرئداى ب راستگوييئه و دهيتە دياركرن د نافه روکا دهقيدا (Searle, 1976, 12) باري راستگويي د ههستدهربرينيئ پيدفييه ئاخفتنكهر دهربريني ژي ژ باري خوئي تايهت بكهت، ئەو باري ئاخفتنكهر د دهقيدا بكر دهينيت ئەو باره دهيتە هژمارتن وهك راستييهك ژ لايئ ئاخفتنكهر يه، ژ بهرهندي دهربرينا ئەف باري وهكي راستييهك ژ لايئ ئاخفتنكهر يه ئامازه بي دهيتە دان (Kiparsky & Kiparsky, 1971, 364). (گويراود) ديژيت: كردهيا ئاخفتني يا ههستدهربريني وهك دهربرينه كا گشتي يان باره كي سوزداري كاردكهت (Guiraud, 2011, 46).

د كردهيا ههستدهربرينيئ، پلين ههستان ژ باره كي بو باره كي دي دهينه گوهورين. ئەگر جفاك ببينيت ل دهئ پيليكرنا پي كهسه كي يا ژ ههژي ليبوريني بيت، پيدفييه ئەم ليبوريني بخوازين خو ئەگر تو ههست ب په شيمايني نه كه يزي. (سيرل) ئامازي ب ههستدهربرينا كردهيا مهبهستي دكهت و ديژيت: كاريگه ريبا ئەوى يا نه ريني بو مروفي نازفريت ئەگر راستگويي د ئەوى باريدا ههبيت، چونكي ليبورين دهربريني ژ په شيمايني دكهت خو ههكه تو ههستپينه كه يزي، بو نمونه: تو د ناف پاسه كا تزيدي بوي و ته پي ل كهسه كي دانا و ته د بن ليقليفكانفه تشتهك گوت وهك ليبورين، هينكي ته ب دروستاهي دهربرين ژ ئەوى كردهي كر و ئەركي ئەوى پي ليبوريني بجههينا، د باري ئاسايدا ئەو كهسي هاتيه ئيشاندن دي پي رازي بيت خو ههكه ئەو ههستپيكهت كو ئەز نه پي راستگومه زي (Searle, 1976, 5). به لي ژ لايه كي ديفه ئەگر من ئاگر بهردا مالا كهسه كي و من زاني ئەز پي ژي بهرپرسيارم ل ئەوى دهئ بهايئ جفاكي ل سهر من دسه پين، كو پيدفييه ليبورينا من يا ژ دل بيت و پيدفييه دهربريني ژ باره كي گونجاي بكه، ههروه كي (فاندهرقيكن) ئامازي ب هندي دكهت كو ههر ههستدهربرينه كي باره كي تايهت پي راستگويي ههيه ژ بهرهندي هيزا ههستدهربريني يا دهستپيكي ب تني قهواره كا تيوريه و د لوژيكيدا يا سنورداره (Vanderveken, 1990, 213). چيديت ئەف كردهيه يا ئەريني بيت كو دهربريني ژ نياز ئاخفتنكهرى يا باشي بكهت وهكي: ليبورين و سلافكرن ب خيهراتن... هتد. ههروه سا چيديت يا نه ريني بيت، كو دهربريني ژ زفري و رهقيا ئاخفتنكهرى بكهت وهكي (گازنده و رازينه بون) ديسان پيدفييه ئەف كردهيه يا راستگو بيت، ئانكو دهئ دهربرينا ئەوى نياز ئاخفتنكهرى يا راستيت و ژ دل ئەوى كردهي دهربريت، ل فيري تا راددهيه كي ئەو دهو روبهري ئەف كردهيه تيذا دهينه دهربرين و ههلويسيئ ئاخفتنكهرى بهرامبهر گوهداري و هيز و ئاوازيه گوتني روله كي سهره كي د راستي و نه راستيا ئەف كردهييدا ديكرن، چونكي چيديت نياز ئاخفتنكهرى يا راست نه بيت ژ بهر دابونه ريتين جفاكي ئەوى كردهي بيژيت، به لي ل گه ل هنديزي ئەف چهنده دي يا ب زهمه تبيت، كو نياز ئاخفتنكهرى بهيت زانين، چونكي ئاخفتنكهر دهئ كردهيه كي ديژيت نياز ئەوى يا د دي هويدا و ب تني ئەو دزانيت بو چ مهبهست ئەو كردهيه دهربريه.

١-٢ پيناسه يئ كردهيا ههستدهربريني:

زانايين زماي چهندين پيناسه بو ئەف دياردي دياكرينه، ههريئك ل دويف بواري خو شروفه كرنه كي ددهتي، به لي پراييا ئەوان ل دور ئيك بازنه دي دزفرن ههوه كي ل خواري ديار:

- (سيرل- Searle) ديژيت: ههستدهربرين بريته ژ شروفه كرنا د ناف دهرونيئ ئاخفتنكهريدا، يانزي دهربرينه ژ مهري راستيي د كردهيا ئاخفتنيئا، نمونه يئ ههستدهربريني بريينه ژ: داخوازا ليبوريني، سوپاسي، پيروزياهي و سلافكرن و سه رهخوشي و ئەف جوړي كردهي ئاراسته يه كي وهكهف نينه، چونكي ئاخفتنكهر ههولنادهت په يقين ئەوى ل گه ل جيهانا ژ دهرقه وهكهفن و جيهانا ژ دهرقه زي ل گه ل په يقان وهكهف بيت؛ چونكي راستيا رستي و نافه روکا راكه هاندني يا باوهريپكريه. ئەگر يژم ببوره كو من تو توشي شو كي كرى، يان پيروزييت ب دهستفه هينانا خهلاتي ته؛ واته ئەوى دانپيدان ب وي چهندي كر، كو من ئەو پي شوك كرى يان خهلات پي ب دهستخوفه هيناي. ل ئەفيري مهري راستيي بو كردهيا ههستدهربريني ل دويف جوړي كردهيا ههستدهربريني دهيتە گوهورين، لهورا داخوازا ليبوريني دي يا راسته قينه بيت، ئەگر ئاخفتنكهر ب دروستي په شيماي بيت و بو ئەوى تشي داخوازا ليبوريني بكهت، يان

پیرۆزبا هییه کا راستگۆیانە ئە گەر ئاخذتنگەر ههست ب خۆشییه کا راسته قینه بکهت، دهبارهی ئهوی تشتی گوهدار پی دلخۆش (سیرل، ت: اسماعیل، ۱۸۴، ۲۰۱۱).

- (فاندەر فیکن - Vanderveken) دیژیت: ههستدهرپرین و هکی: (سوپاسیی، سه رهخۆشی، لیپورینخواستن، گازنده، پیرۆزباهی، سلا فکرن و رازینه بون)ی، مه به سستا ئاخذتنگه ری ژ دهپرینا ئەفان، دیارکنا باری خۆی هزریه بۆ نمونه: پیرۆزباهی دهپرینی ژ به خته وه ری دکهت کو تشته کئ باش ب سه ری هاتی ههروه سا سه رهخۆشی ئەوه تو هه فحه میا خۆ دیار بکهی، دیسان ل سه ر ئاخذتنگه ری پید فیه هه فحه می د ئەویدا دیار بیتن (Vanderveken, 1990, 213 and 1994, 9). ژ ئەنجامی ئەفان پیناسه یان ئەم گه هشتینه ئهوی چهندی، کو ههستدهرپرین ئەو کردهیه، کو ئاخذتنگه ر ههست و سوز و ههلو یست و بۆچونین خۆ دهردپریت. ئەف کردهیه ب پله یا ئیک بۆ گه هاندنا باری دهرونی یان ههستین ئاخذتنگه ری بکار دهیت، نه کو بۆ گه هاندنا پیزانینان یانزی کرنا داخواییان. ب واتیه کا دی، کردهیا ههستدهرپرینی ئاخذتنگه ر دهپرینی ژ ههست و سوز و ههلو یستی خۆ بهرامبه ر بارودوخه کئ یان رویدانه کئ دکهت. ئەف جو ری کردهی ئارمانجا ئەوی ئەفه نینه، کو گوهدار تشته کئ بکهت یان گوهورینه کئ دجیهانیدا دروست بکهت، به لکو ب تئ مه به سست پی دهپرینا ههستانه. د کردهیا ههستدهرپرینیدا ل دهی ئاخذتنگه ری بقیت دهپرینی ژ باری دهرونیی خۆ بۆ گوهداری بکهت، په نای دبه ته بهر ئەفی کردهی، ل دهی گۆتتا ئەفی کردهی ئاخذتنگه ر ب ریکا کردهین ههستدهرپرینی، ههست و سوز و ههلو یست و بۆچونین خۆ دهردپریت، بۆ نمونه:

- سوپاس بۆ ته کو ته ئەز ژ بیر نه کریم. (سوپاسیکرن) سپیده باش گه لی خه لکی خوراکر. (سلا فکرن)

۱- ۳ ئەرکین کردهیا ههستدهرپرینی - The functions of the Expressive act:

ل دو یف دیتنا (بۆهله ر - Buhler) ی ئەرکین زمانی دینه سی جو ر ئەوژی ئەرکین (ههستدهرپرین، گه هاندنا زانیاریان و گازیکرن) نه، ئەرکی سه ره کی پی ههستدهرپرینی دیارکنا هزا (ئاخذتنگه ری، نفیسه ری و ریکخه ری) یه د گۆتتیدا. بۆهله ر گۆتتی بکار دهینیت داکو دهپرینی ژ ههستان بکهت پی کو کارفه دانی ل بهرچاف وه ر بگرت (Agha, 2005, 85). ئەفی کردهی، ی وه کی هه می کردهین دی یین ئاخذتتی چهنده ئه رکه ک هه نه ژ ئەوانزی:

۱- ئەرکی نوینه رایه تیا باری دهرونی: ئەف کردهیه، دهپرینی ژ باری دهرونی پی ئاخذتنگه ری دکهت و ئاخذتنگه ر دشی ت ههست و ههلو یستی خۆ ب ریکا کردهین ئەوی مینا: (داخوایا لیپورینی، سوپاسیکرن، پیرۆزباهی، سه رهخۆشیکرن، تاوانبارکرن، لیخۆشوبون، پیشوازیکرن، هیفیخواستن و په سنکرن... هتد) دهپریت. ئەفان کردهیا په یوهندی ب ههستی ئاخذتنگه ر یفه ههیه (Selsibilla, & Erni, 2022, 61). ئانکو ئەرکین کردهین ههستدهرپرینی مینا: (سوپاسیکرن بۆ دیارکنا ههستی سوپاسداری، پیرۆزباهی بۆ دیارکنا ههستی دلخۆشی، په سنکرن بۆ دهپرینا ریزگرتن یان داخوایی و گازنده کرن بۆ گازنده کرنا ژ که سه کئ یان ژ تشته کئ) دهینه بکارهینان (Hambali, 2021, 25).

۲- ئەرکی رازیکرینی: ئەرکه کئ دی پی ئەفی کردهی رازیکرینی، ئەوژی ل دهی ئاخذتنگه ری بقیت ب ریکا کردهیا ههستدهرپرینی گوهداری رازی بکهت، ئانکو ههستدهرپرین روله کئ مه زن د رازیکرنا که ساند دگێرن، ئەوژی ل دهی کردهین مینا (لیپورینخواستن، سوپاسیکرن، په سنکرن و پیرۆزباهی کړن... هتد) ژ لای ئاخذتنگه رانفه دهینه دهپرین.

3- ئەرکی هاندانی: کردهیا ههستدهرپرینی ب لشینا ههست و سوزان رادبن د ئەنجامدا ئەرکی هاندانی دگێرن، ئانکو گوهداری به رهف ئارمانجه کئ هانددهن. وه کی کربارین (داخوای، هاندان و ههستدهرپرین

۳- ئەرکی کاریگه ری: ئاخذتنگه ر دشی ت ب ریکا ههستدهرپرینی خۆ، کاریگه ری ل گوهداری بکهت ب ریکا ئەوان ههستین ئەو ب کار دهینیت، ئەوان ههستان ب شیوهیه کئ وه سا کاریگه ر دهردپریت؛ کو بۆ گوهداری دیار ببیت ئەو خوشی و نه خوشیان پی ل گه ل ئەوی، بۆ نمونه: ئاخذتنگه ر ل دهی هه فحه میا خۆ بۆ گوهداری ل دهی ژ دهستدانا که سه کئ دیار بکهت.

5- ئەرکی په یوهندی کړینی: ههستدهرپرین روله کئ مه زن د پروسیسا په یوهندی کړنیدا دگێرن ب ریکا ئەفی کردهی په یوهندیین کۆمه لایه تی ب هیز و خورتر لیدهین، بۆ نمونه: سوپاسیکرنا که سه کئ، په یوهندیین کۆمه لایه تی ب هیزتر لیدکهت،

ههروهسا کرنا داخوازا لیبوریی ژ کهسه کی پشی ناکوکی و دوبهره کیی، جاره کا دی ئەفی په یوه ندیی چاک دکته ته فه (عهلی، ۲۰۲۳، ۲۲-۲۳).

۱- تایبه تمه ندین کردیا هه سته دربریی- The Characteristics of the Expressive act

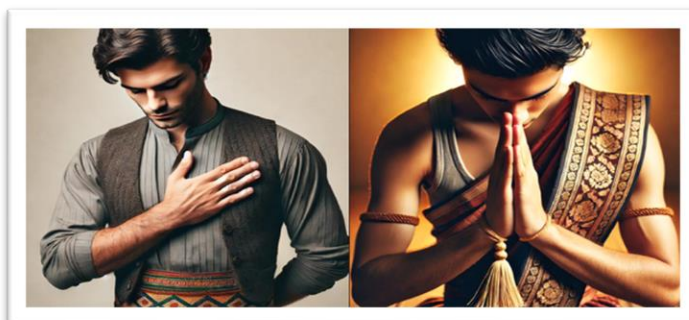
ب شیوهیه کی گشتی کردیا هه سته دربریی، چهن دین تایبه تمه ندی هه نه ئەوژی ئەفین ل خوارینه:

1- تایبه تمه ندیا جفاکی: ئەفی کردیه، روله کی گرنگ د دانوستاندنا کۆمه لایه تیدا دگیرن و دبنه هاریکا بۆ پیکهینانا بهردهوامیی و ب هیزکرنا په یوه ندین کۆمه لایه تی، بۆ نمونه: سوپاسیکرنا کهسه کی، په یوه ندیه کا ئەرینی پیک دهینیت. داخوازا لیبوریی، په یوه ندیه کا ژناقچوی چاره دکته.

۲- ئاماژهین نه زاره کی: گه له ک جاران کردیا هه سته دربریی ئاماژهین نه زاره کی ب خۆفه دگرن هه ر وه کی ده برینین: (روی، تونا دهنگی و زمانی له شی... هتد)، کو ئەفی کردیه ب شیوهیه کی ب هیزتر رادگه هینین، بۆ نمونه: (ئه گه ر ب گرژینه یه یژی) گه له ک سوپاس بۆ گوهداریا هه وه، هیزا کاریگه ریا ئەو ی پتره. به لی (ئه گه ر ب گرژین یژی)، گه له ک سوپاس بۆ گوهداریا هه وه، هیزا کاریگه ریا ئەو ی کیمتره.

۳- تایبه تمه ندیا که لتوری: جودا هیه کا مه زن د نافه را که لتوراند هه یه، کو کارتیکرنی ل ئەنجامدان و رافه کرنا هه سته دربریی دکته، ئانکو دهنده ک که لتوراند ده برینا راسته وخۆ یا هه ستان وه کی (پیشوازی)ی، رهنه گه جودا هیه کا مه زن ل گه ل که لتوره کی دی هه بیت، کو هه ریکی شیوازی ب خیره اتنا خۆ یا تایبه ت هه یه بۆ نمونه: د که لتوری کوردیدا ده برینا، (ب خیره اتی سه ر سه ری من سه ر چافیت من یا ب خیره به ره که ت یا تهیری غه رب بچیک چه وانن باشن) و به رامه به ر ئەو ی ده برینا، (ب خیره اتی). د که لتوری بیانیدا دهیته بکارهینان. واته هه ر که لتوره کی شیوازی خۆ ی هه سته دربریی ی جودا ی هه ی. هه روه کی د که لتوری (کوردی) دا گه له ک جاران بۆ ب خیره اتنا کهسه کی زنده رویی تیدا دهیته بکارهینان. دیسان د که لتوری (هندی) دا ل ده می لیبوریی ژ کهسه کی دی دخوازن ئەو زمانی له شیژی ل گه ل بکارهینان، ب ئەفی شیوه کی کو هه ردو ده ستین خۆ دگه هینه ئیک و نیژیکی دفنا خۆ دکهن و سه ری خۆ دچه مین، به رامه به ری ئەو ی د زمانی (کوردی) دا ب تنی ده سته کی خۆ دداننه سه ر سینگی خۆ و پیچه ک سه ری خۆ دچه مین، واته شیوازی ده برینین ئەوان ژیکجودانه. وه کی ئەفی وینه یی ل خواری دیار:

شیوازی
لیبورینخواستنا
نه زاره کی ل دهف
که سانی کورد.

شیوازی
لیبورینخواستنا
نه زاره کی ل دهف
که سانی هندی.

د شیوازی لیبورینخواستنا نه زاره کیدا، ل دهف کوردان، ده ستان بۆ سه ر سینگی و سه ری خۆ چه ماندن، ب تنی بۆ لیبورینخواستنی نا هیته بکارهینان، به لکو گه له ک جاران بۆ نیشاندانا ریز و حورمه تانه، ب تایبه تی ئە گه ر ل گه ل کهسه کی ب ته مه ن یان خودان پله وپایه کا بلند بیت.

۴- یا ئاراسته کریه بۆ گوهداری: ((ئانکو دفی جۆره هه فکاریه ک د نافه را ئاخفتنکه ری و گوهداریا هه بیت و ئەف هه فکاریه ل پیشوه خت هاریکاریا ئەوان دکته کول یاساین ستراتیجیه تی دانوستاندنی بگه هن، ژبه رهندی یا پیدقییه ژ بۆ تیکه هشتنا مه به ستا ئاخفتنکه ری)) (عهلی، ۲۰۲۳، ۲۴).

۵- باری راستگویی: (سیرل) ئاماژه یی ب ئەو ی چهن دی دکته کو باری راستگۆیا هه سته دربریی ئەوه، کول ده می ئاخفتنکه ر ده برینی ژ باری ده رونیی خۆ دکته، دفی ب راستگۆیا نه ئەو ی هه سته دربریت، بۆ نمونه ل ده می

پیرۆزباهیکرنا کەسەکی دڤیت ب راسنگۆیانە ئەوی پیرۆزباهی دەرپریت (Guiraud, et al, 2011, 1036). داکو هەستەدرپرینی یا راسنگۆ بیت، پیدڤیه ئەو هەستەدرپرینا دەیتە ئاراستە کرن بۆ گوهداری، ئاخفتنکەر ب دروستاهی هەست ب وان هەستان بکەت یێن کۆ دەرپرینی ژێ دکن. راسنگۆی یا گرنگە بۆ کردەیا ئاخفتنی یا هەستەدرپرینی، داکو بشیت کاریگەریا خۆ دیاربکەت، بۆ نمونە: سوپاسییا راسنگۆیانە بەرامبەری سوپاسییه کە نه ژدل یان وه کوانه لیدانه کێ بیت. بێگومان ئەو سوپاسییا ژ دل و راسنگۆیانە بهیتە دەرپرین، دی کاریگەریا ئەوی پتر بیت و دی ب دروستی ئەف کردەیه هیتە جیبه جیکرن بەرامبەر ئەوی سوپاسییا نه ژدل.

۱- ۵ هەستەدرپرین وه کو کردەیا ئاخفتنی:

هەستەدرپرین ئیکە ژ ئەوان کردەیان، ئەوتین باراپتر بۆ هیزکرنا پەیهەندیان دەیتە بکارهینان. ئانکو د پەیهەندیکرنا رۆژانەدا خەلک زمانی بۆ دەرپرینا هەستین خۆ بەرامبەر دوخە کێ یان بابەتە کێ دیارکری بکاردهین. د ئەف کردەیندا، ئاخفتنکەر دەرپرینی ژ باری دەرپرینی خۆ دکن (Nurhidayah, 2013, 68). ئەف کردەیه ژ لای واتایه خودان واتایه ک جفاکیه و ئاژەپ ددەتە بکارهینانا زمانی ژبو پیکهینان و ریکخستنا پەیهەندیان جفاکی هەرۆهسا پاراستنا ل سەر پولین جفاکی و ئەف جور بکارهینانا زمانی ب گەهاندا جفاکی دهیتە ب نافکر (Berna, 2008, 344). واتە ((فریکەر ل دویف دەرۆبهری جفاکی هەندە دەرپرینان بکاردهین، وه کو دەرپرین سوپاسیکرن و لیورینخواستنی...، هەرۆهسا دەرپرین رپیدانی وه کو: ئەگەر ری بدەنە من و دەرپرین خاترخواستنی، وه کو: ل بن چافدیریا خودی بن، خودی ل گەل هەوهبیت، ئەف هەمی دەرپرینه ژ لای فریکەریه دەیتە بکارهینان، داکو نێزیکیی د نافبەرا خۆ وه رگر (جەماوەر)یدا دروستبکەت)) (عەلی، ۲۰۱۳، ۲۱۹). (سیرل) ئەف جور کردەپ ب نافی (هەستەدرپرین - Expressive) نافدکەت و هەرۆهسا (فاندەرڤیکن)ژی ب هەمان زارافی (Expressive) ب ناف دکن (Kaburise, 2005, 117). هەستەدرپرین وه کو کردەیه ک ئاخفتنی، گەلەک جارن ژ ئەنجامی پەیهەندیکرنی د نافبەرا دو کساندا روی ددەت. ئەوژی ل دەمی کردەیه ک ئاخفتنکەری بۆ گوهداری دهیتە ئاراستە کرن و بەرسفا ئەوژی ژ لای گوهداریه دەیتە دان بۆ نمونە:

أ- سلاف چەوانی؟

ب- باشم سوپاس تو چەوانی؟

(کلارک) دیژیت: چار بارین جۆدا یێن دانوستاندنی د نافبەرا ئاخفتنکەرانا یێن هەین، کو پیدفی ب کردەیا هەستەدرپرینی دکن، ئیک: دەمی سفکاتی ب گوهداری دهیتە کرن، پیدفی ب کردەیا لیورینیی، ئاکو پیدڤیه ئاخفتنکەر لیورینی بخوازیت. دو: دەمی گوهدار تشتە کێ ئەرینی بدەستخوڤە دهینیت، ئاخفتنکەر پیدفی ب کردەیا یا پیرۆزباهیکرنی دبیت. سی: دەمی گوهدار قەنجیه کێ ل ئاخفتنکەری دکەت، ئاخفتنکەر پیدفی ب سوپاسیکرنی دبیت. چار: دەمی گوهدار خۆ نێزیکي ئاخفتنکەری دکەت، ئاخفتنکەر پیدفی ب سلافکرنی دبیت (Clark, 1996, 193).

ل دەمی دەرپرینا کردەین هەستەدرپرینی، شروڤە کرنا سیمانتیکی یا کارین ئەف کردەپ، ئاژای ب بویهرین بوری و نوکە دکن، بەلی ئاژای ب یێن ئایندهی ناکەن هەرۆهسا پیدڤینی جفاکی تیر دکن ل ئەوی بابەتی د ژیر ڤە کۆلینیدا، کومه ک سنوردار یا کارین هەستەدرپرینی هەیه، کو ئاژای ب بویهرین بوری ددەن (Dontcheava -Navratilova, 2005, 21). ئەف کردەیه هەلگرا واتایه ک جفاکیه ئاژای ددەتە بکارهینانا زمانی بۆ پاراستنا پەیهەندیکرنا جفاکی، بەلی پراگماتیک واتایه ئاخفتنی شروڤە دکەت د دەفی ئاخفتنا کەسین دیترا. هەندەک جارن ئاژای ب پراگماتیک دهیتە کرن وه ک زانستهک بۆ ڤە کۆلینا چەوانیا دانوستاندنا خەلکی ب ریکا زمانی (Fitriyah, et al, 2022, 329). هەندەک جارن ل دویف دەرۆبهری کۆ ئەف کردەیه تیدا هاتییه گۆتن، چیدبیت مەبهسته ک دی ل پشت ئەوی ئاخفتنی هەبیت، بۆ نمونە: (وهی پیرۆزبیت سەرکەفتنا ته کورێ من) ئەف دەرپرینه دی ب واتایا سفکاتیکرن و ترانه کرنی بیت، ئەگەر (کور) ل قوتابخانی دەرئەچوبیت.

ب شیوه‌یه‌کی گشتی، ل ده‌می کرده‌یا هه‌ستده‌برینی ژ لای ئاخفتنکهریقه ده‌ینه‌ی ده‌برین، پیدقییه‌ی ئه‌ف مه‌رجین ل خواری هه‌بن داکو ئه‌ف کرده‌یه ب دروستی ب ئه‌رکی خۆ رابیت و یا سه‌رکه‌فتیبیت ل ده‌می ده‌برینی:

۱- **مه‌رجی راستیی:** ئاخفتنکهر ب راستی ده‌برینی ژ ئه‌وی هه‌لویستی بکه‌ت، ئه‌وی ده‌ردبریت، بۆ نمونه ل ده‌می ئاخفتنکهر ییژیت (ببوره) دقیت ئه‌و ب راستی هه‌ست ب ئه‌وی په‌شیمانیی یان خه‌می بکه‌ت داکو ئه‌و لیداوانا ئه‌وی دای یا راست و دلسوزانه بیت، چونکی ئیک ژ مه‌رجین هه‌ستده‌برینا سه‌رکه‌فتی ئه‌وه، ل ده‌می ئاخفتنی تو یی راستگویی (Al-Shahri, 2004, 158). که‌واته راستگویی هه‌ستده‌برینی نه ب تی د باره‌کیدایه، به‌ل ل گۆره‌ی شیوایی ده‌برینی ده‌یته‌گوه‌ورین له‌ورا لیبورین ب تی ل ئه‌وی ده‌می دی یا راستگویی بیت، ل ده‌می ئاخفتنکهر هه‌ست ب په‌شیمانیی بکه‌ت بۆ ئه‌وی تشی چیبوی. (سیرل) ئاماژێ ب ئه‌وی چه‌ندی دکه‌ت کو مه‌رجی راستیی بۆ کرده‌یا هه‌ستده‌برینی ل دویف جوړی کرده‌یا هه‌ستده‌برینی ده‌یته‌گوه‌ورین، له‌ورا داخووا لیبورینی دی یا راسته‌قینه‌بیت، ئه‌گه‌ر ئاخفتنکهر ب دروستی په‌شیمان بیت و بۆ ئه‌وی تشی داخووا لیبورینی بکه‌ت، یان پیروزیابه‌یه‌ی راستگوییانه ئه‌گه‌ر ئاخفتنکهر هه‌ست ب خوشییه‌ی راسته‌قینه‌بکه‌ت، ده‌رباره‌ی ئه‌وی تشی گوهدار پی دلخۆش (سیرل، ت: اسماعیل، ۱۸۴، ۲۰۱۱).

۲- **مه‌رجی گونجانی:** پیدقییه‌ی ل ده‌می ده‌برینا ئه‌ف کرده‌یی ئه‌و دوخه‌ی گونجای بیت بۆ ده‌برینا ئه‌وی، بۆ نمونه: ده‌برینا (پیروزیابه‌ی) پی ل ئه‌وی ده‌می دی یا گونجای بیت ده‌می گوهدار تشته‌کی به‌رچاف ب ده‌ستخۆفه‌بینیت.

۳- **مه‌رجی دلسوزیی:** ده‌می کرده‌یا هه‌ستده‌برینی ده‌یته‌ی ده‌برین، پیدقیی ب مه‌رجی دلسوزیی هه‌یه، ئانکو کرده‌یین هه‌ستده‌برینی ((ده‌برینی هه‌لویستی یان هه‌ست و باری ده‌رونی نیره‌ه، مه‌به‌ست ل به‌کاره‌ینانیان (مه‌رجی دلسوزی)یه، وه‌ک کرده‌کانی پیروزیاییکردن، پۆزشه‌ینانه‌وه، پرسه (هاوسوزی)، به‌خیره‌تان... هتد)) (عصاف، ۲۰۲۲، ۵۷). ئانکو ئارمانجا ئه‌فیکرده‌یی ئه‌وه، مه‌رجی دلسوزی تیدا به‌یته‌ی په‌یره‌وکر (محمد، ۲۰۲۱، ۹۴).

۴- **مه‌رجی روی:** ل ده‌می ده‌برینا ئه‌ف کرده‌یی پیدقییه‌ی روی ئاخفتنکهری هه‌مان هه‌ستی بگه‌هینیت ئه‌وی ب گۆتن ده‌ردبریت، داکو ئه‌ف کرده‌یه ب دروستاهی ب روی خۆ رابیت پیدقییه‌ی ل ده‌می (سلافکر)ی، گرئین د روی ئه‌ویدا به‌یته‌نیشانان. بۆ پتر رونکرنا فی بابته‌ی دی ئه‌فان نمونه‌یان هینین:

- ببوره کو من ده‌مژمیرا ته‌شکاند. (تیکچونا رویی ئاخفتنکهری)
- سوپاس بۆ فی هاریکاریا ته‌ل گه‌ل من کری. (پاراستنا رویی ئاخفتنکهری)

۱- ۶ کرده‌یا هه‌ستده‌برینی د نافه‌را راسته‌وخۆ و نه‌راسته‌وخۆدا:

د ده‌می نه‌جامدانا کرده‌یین ئاخفتنیدا، ئاخفتنکهر دشیته‌ی ده‌برینی ژ باری ده‌رونیی خۆ ب شیوه‌کی راسته‌وخۆ و یان نه‌راسته‌وخۆ بکه‌ت. د ده‌بریناندا هنده‌ک جارن ئاخفتنکهر په‌یاما خۆ راسته‌وخۆ و هنده‌ک جارن نه‌راسته‌وخۆ بکارده‌ین هه‌روه‌کی (سیرل) دیژیت: د ساده‌ترین شیواژین ئاخفتنیدا، ئاخفتنکهر رسته‌یه‌کی دیژیت و مه‌به‌ست هه‌ر ئه‌وه‌یاکو ئه‌وی گوئی، ئانکو ئاخفتنا خۆ ب شیوه‌کی راسته‌وخۆ ده‌ردبریت، به‌ل ده‌رباره‌ی کرده‌یا ئاخفتنی یین نه‌راسته‌وخۆ دیاردکه‌ت، کو واتایا گۆتنا ئاخفتنکهری و واتایا رستی ژیک جودانه، ئانکو ئاخفتنکهر تشته‌کی دیژیت، به‌ل واتایه‌کا زیده‌تر ژ ئه‌وی یا هه‌ی (Searle, 1979, 30).

۱- ۶- ۱ کرده‌یا هه‌ستده‌برینا راسته‌وخۆ:

مه‌به‌ست ژ کرده‌یین ئاخفتنی یین راسته‌وخۆ ئه‌و کرده‌یه‌نه‌ یین ب شیوه‌کی راسته‌وخۆ و اتا و مه‌به‌ستا ئه‌وان ئاشکرا دبیت، ئانکو نافه‌رۆکا په‌یامی چ ئالوزی تیدا نین (مه‌عرف، ۲۰۰۰، ۸۲). د ئه‌فی جوړی کرده‌ییدا مه‌به‌ستا ئاخفتنکهری ب رۆن و ئاشکهرایی د ناف گۆتنیدا دیاردبیت و ئه‌و په‌یفین ئه‌و بکار ده‌ینیت، ل گه‌ل واتایا ئه‌وی دگونجانه‌ی د ئه‌فی جوړیدا ئاخفتنکهر ب شیوه‌یه‌کی راسته‌وخۆ ده‌برینی ژ باری ده‌رونیی خۆ دکه‌ت، بۆ نمونه:

رسته	جوړی کرده‌یا هه‌ستده‌برینی	جوړی کرده‌یی
داخووا لیبورینی دکه‌م بۆ ئه‌فی خه‌له‌تی.	لیبورینخواستن	راسته‌وخۆ
شانازیی دبه‌م کو تو پیشمه‌رگه‌یی کوردستانی.	شانازیکر	راسته‌وخۆ

سوپاس بۆ هاریکاریا ته.	سوپاسیکرن	راستهوخۆ
پیرۆزبایهیا پله بهرزکنا ته کهم.	پیرۆزبایهیکرن	راستهوخۆ
سهڕێ ههوهیێ ساخبیت دوماهیا نهخۆشیان بیت.	سهرهخۆشیکرن	راستهوخۆ
من چهند جارن گوته ته باش بخوینه.	گازندهکرن	راستهوخۆ
نهسرین کراسی ته گهله کێ جوانه.	پهسنکرن	راستهوخۆ
ئهم د پازی نینین بهرامبهری ئهوی زولمال مه هاتی کرن رابن سهرخۆ.	دیارکنا رازینهبوئی	راستهوخۆ

خشتهی ژماره (١) جوئن کردهیا ههستدهربیری یێن راستهوخۆ

وهکویا دیارد ئهفان رستهیێن سهڕیدا، ئاخفتنکهری ب شیوهیه کێ راستهوخۆ و رۆن و ئاشکرا دهبرینا باری دهرونیی خۆی کری ب ریکا بکارهینانا پهیف و دهستهواژهیێن دهبرینی ژ ئهفان کردهیا دکهن وهکی (ب خیرهاتن، سوپاسیکرن، پیرۆزبایهیکرن و لیپورینخواستن... هتد). بۆ نمونه ل دهی ئاخفتنکهری بقیته داخوازا لیپورینی ب شیوهیه کێ راستهوخۆ ژ کهسه کێ بکهت ئهفان دهبرینان بکار دهینیت، (داخوازا لیپورینی دکهم، ببوره، ل من ببهخسه، ل من ببوره، من عهفوک، گهردهنا من ئازاکه.... هتد. یانژی دهی ئاخفتنکهری بقیته سوپاسییا کهسه کێ ب شیوه کێ راستهوخو بکهت، ئهفان دهبرینان بکار دهینیت: (سوپاس بۆ ته، ئهزمهمنوم، سوپاسییا ته دکهم و مالا ته ئافا... هتد) یانژی دهی کهسه کێ بقیته پهسنا کهسه کێ بکهت ئهفان دهبرینا بکار دهینیت، بۆ نمونه: (جوان- کهشخه، لاو، تازه، زیرهک، خودان شیان... هتد).

١- ٦- ٢ کردهیا ههستدهربیرنا نهراستهوخۆ:

د ئهفی جوړی ههستدهربیریدا، ئاخفتنکهری ب شیوهیه کێ نهراستهوخۆ دهبرینی ژ باری دهرونیی خۆ دکهت. ئاخفتنکهری ههستدهربیرنا خۆ بکار دهینیت بیکو چ پهیف و دهستهواژهیێن ههستدهربیری بکار بهینیت، بهلکو دهروبهرو پوولی خۆ د دیارکنا واتا و مهبهستا ئهویدا دینیت، ئانکو د ئهفی جوړی کردهیدا ((مهبهستا ئاخفتنکهری ب رپیا فورمی رستهی دیارنا بیت، بهلکو ب رپیا ئاوازی و دهروبهرو دیارد بیت، ئهفجا چ ئهو رسته (راگه هاندن) یان (پرس) یان (فهرومانکرن) بیت)) (عهلی، ٢٠٢٣، ٣٤). واته چیدبیت ئهو رستهیا دهیته گوئن، (راگه هاندن یان پرس یان فهرومانکرن) بیت، بهلی ل گهل هندی بۆ مهروهه کا دیت هاتبیته گوئن، بۆ نمونه:

- ئهز چهوا وهسفا ته بکهم؟

وهکویا دیارد ئهف رستهیه رستهیه کا پرسه، بهلی ل فیری ب ریکا دهروبهرو چیدبیت مهروهه ئهوی (پهسن) کرن بیت. ب شیوهیه کێ گشتی، کردهیێن ههستدهربیرنا نهراستهوخۆ ههچ پهیف یان فورمهک د دهی بکارهینانا ئهفی جوړیدا بکار ناهین، بۆ نمونه:

رسته	جوړی کردهیا ههستدهربیری	جوړی کردهی
هیفیدارم من تو ماندی نه کری.	لیپورینخواستن	نهراستهوخۆ
کێ بابیه کێ وهک بای من یێ خودان شیان ههیه؟	شانازیکرن	نهراستهوخۆ
تو گهله کێ ب وهفا بوی د هاریکاریا مندا	سوپاسیکرن	نهراستهوخۆ
ب راستی تو گهله کێ یێ ژ ههژی ئهفی خهلاتی.	پیرۆزبایهیکرن	نهراستهوخۆ
ههتا نوکه باوهرناکهم ئهف چهنده هاتبیته رویدان.	سهرهخۆشیکرن	نهراستهوخۆ
ئهری ئهو چ جارن زیکا ناهیته کولژی؟	گازندهکرن	نهراستهوخۆ
ئهز وهسفا دهوکی و خهلی ئهوی چهوا بکهم؟	پهسنکرن	نهراستهوخۆ
یێ دهنگییا مه چ پتیه ناهیت رابن سهرخۆ خۆپشاندا بکن.	دیارکنا رازینهبوئی	نهراستهوخۆ

خشتهی ژماره (٢) جوئن کردهیا ههستدهربیری یێن نهراستهوخۆ

وهکویا دیارد ئهفان رستهیێن سهڕیدا، ئاخفتنکهری ب شیوهیه کێ نهراستهوخۆ دهبرینا باری دهرونیی خۆی کری، بۆ نمونه د رستهیا ئیکیدا ئاخفتنکهری رستهیه کا راگه هاندنی گوئییه، بهلی مهروهه ئهوی لیپورینخواسته. ب چهندن

دەربىرىن جىاواز يىن نەراستەوخۇ ئاخىقتىنكەر دىشەت لىبورىيى بىخوازىت، بۇ نمونە: (من ئەو خەلەتتە يەكرى، ئوھ من تو ئىشاندى مەرەما من ئەو نەبو،... هتد). ھەرۈسە د رستەيا دويىدا ئاخىقتىنكەرى رستە ب شىۋەي پىرس گوتىيە، بەل مەرەما ئەوى شانازى پىكرنە ب بابى خۇ. رستەيىن دىتەزى ب ھەمان شىۋە دەربىرىن بارى دەرونى ب شىۋەيە كى نەراستەوخۇ دەيىنە بكارهينان. د ئەف جۇرى كىردەيىدا ئاخىقتىنكەر فورمىن ھەستەدەربىرىن مينا: لىبورىنخواستن، سوپاسىكرن، ب و سلاڧكرن... هتد. د ئاخىقتا خۇدا بكارناھىنىت.

ھەرۈسە كى مە بەرى نوکە ئاماژە پىداى كو (سىرل) دىاردكەت: د سادەترىن شىۋازىن ئاخىقتىنكەرى، ئاخىقتىنكەر رستەيە كى دىتەزىت و مەبەست ھەر ئەو يەكە ئەوى گوتى، ئانكو ئاخىقتا خۇ ب شىۋە كى راستەوخۇ دەربىرىت، بەل دەربارى كىردەيا ئاخىقتى يىن نەراستەوخۇ دىاردكەت، كو واتايا گوتتا ئاخىقتىنكەرى و واتايا رستى ژىك جودانە، ئانكو ئاخىقتىنكەر تىشتە كى دىتەزىت، بەل واتايە كا زىدەتر ژ ئەوى يا ھەي (Searle, 1979, 30). واتە (سىرل) ئاماژەي ب ئەوى چەندى دكەت كو ھەر دەربىرىنە كا ئاخىقتىنكەر يىتە، يان دى ب شىۋەيە كى راستەوخۇ يان نەراستەوخۇ دەربىرىت. ئاخىقتىنكەر ھندەك جاران كىردەيىن نەراستەوخۇ بۇ دەستكەفت و ئارمانجە كا دىركى دىتەزى بۇ نمونە: كەسە كى دىتەزىت گازندا ژ كەسە كى دىتەزىت بىكەتن كو جگاران نە كىشىت دى ھەولەت ب شىۋە كى نەراستەوخۇ پەياما خۇ گەھىنىت داکو نەبىتە يىتەزى، بۇ نمونە:

- جگەرە مەروڧى توشى گەلەك ئىشان دكەت.

- پىستىر تىشت جگەرەيە.

- جگەرە بىھنا نەخۇش ژ مەروڧى دەيىنىت.

ئەف جۇرى كىردەيى بۇ مەرەما (رەزىگرتن و رازىكرن) دى دەيىتە بكارهينان واتە ((مەروڧ ھەمىشە ھەولەدەت بەشىۋەيە كى وا بىگەيەننە گوتىگر كە ئاراستەيە كى يىتەزى يا خۇد كارىگەرىيە كى خراب نەبىت بۇ سەر ھەستى بەرامبەرەكەي)) (مەھمەد، ۲۰۱۴، ۵۱)، لەورا ئاخىقتىنكەر كىردەيىن ئاخىقتى يىن نەراستەوخۇ بكاردەيىن، ھەرۈسە كى ئەف نمونەي:

- چاياتە سار بو.

واتە ئاخىقتىنكەرى دىتەزىت يىتەزىت گۆھدارى چاياتە خۇ فەخو، بەل ژبەر نىشاناندا رىزى شىۋازى گوتتا خۇ ب نەراستەوخۇ دەربىرىە.

1- جۇرىن كىردەيىن ھەستەدەربىرىن ل دەف (سىرل و ئاندەرفىكەن):

زانايىن زمانى بۇ دەستىنىشانكرنا جۇرىن كىردەيىن ھەستەدەربىرىن، دناكوكن ھەر ئىككى لىستە كا كىردەيان وەكو جۇرىن كىردەيا ھەستەدەربىرىن دەستىنىشانكرىيە، بەل ئەف فەكۆلىنە دى ل دىف ئەوى دابەشكرن بىت، ياكو (سىرل و ئاندەرفىكەن) بۇ جۇرىن كىردەيا ھەستەدەربىرىن دەستىنىشانكرى. ئەوان دىاركىر كۆ: لىستە كىردەيىن ھەستەدەربىرىن بىتەيە ژ: (لىبورىن، سوپاسى، سەرەخۇشى، پىرۋزباھى، گازندەكرن، شىنىكرن، دىاركىرنا رازىنەبو، شەرمزاركرن، شانازىكرن، پەسن، ستايش-مەدح، ب خىرەتەن و سلاڧكرن (Searle and Vanderveken, 1985, 211). (سىرل) دا دىاركىر كۆ ھەستەدەربىرىن بىتەيە ژ شەۋفەكرنا د نەف دەرونى ئاخىقتىنكەرىدا، يانزى دەربىرىنە ژ مەرجى راستىيى د كىردەيا ئاخىقتىنكەرى، ئاخىقتىنكەر ھەولەدەت پەيڧىن ئەوى ل گەل جىھانا ژ دەرفە وەكەفەن و جىھانا ژ دەرفەزى ل گەل پەيڧان وەكەفەبىت؛ چونكى راستىيا رستى و نەفەرۋكا راگەھاندى يا باۋەرىنكرىيە. ئەگەر يىتەزى بۇرە كو من تو توشى شوكى كرى، يان پىرۋزىت ب دەستەھىنانا خەلاتە تە؛ واتە ئەوى دانپىدان ب وى چەندى كرى، كو من ئەو يى شوكى كرى يان خەلاتە ب دەستەخۇفەھىناي. ل ئەفەزى مەرجى راستىيى بۇ كىردەيا ھەستەدەربىرىن ل دوىف جۇرى كىردەيا ھەستەدەربىرىن دەيىتە

گوڤه‌پین، له‌ورا داخو‌ازا لی‌بورینی دی یا راسته‌قینه‌بیت، ئە‌گەر ئاخفتنکەر ب دروستی په‌شیمان ببیت و بۆ ئە‌وی تشتی داخو‌ازا لی‌بورینی بکەت، یان پیرۆزباییه‌کە راستگۆیانە ئە‌گەر ئاخفتنکەر هەست ب خۆشییە‌کە راسته‌قینه‌بکەت، دەر‌بارە‌ی ئە‌وی تشتی گو‌هدار پێ دلخۆش (سیرل، ت: اسماعیل، ۲۰۱۱، ۱۸۴). کەواتە دە‌می ئاخفتنکەر دەر‌پیرینی ژ هەستین خۆ دکەت، دقیت ب راستگۆیانە ئە‌وی هەستی دەر‌پیریت. ل خواری دی هە‌ولده‌ین کاریگەری و په‌یوه‌ندیان ئە‌وان کردە‌یێن هەستدەر‌پیرینی ديارکە‌ین ئە‌وێن دبنە ئە‌گەر دەر‌وستبونا ئە‌فی چە‌ندی. ب شیوه‌یه‌کی گشتی ئە‌فان هەردو زانایان کردە‌یێن هەستدەر‌پیرینی ب ئە‌فی شیوه‌ی ل خواری به‌حس‌کرینه‌:

۱-۱-۷ لی‌بورین- apologize:

لی‌بورین بریتییه‌ ژ دەر‌پیرنا په‌شیمانی و لی‌خۆش‌بونا کە‌سه‌کی، کو هاتییه‌ ئازاردان یان زیان گە‌هشتیی، لی‌بورین به‌شه‌کی گرنه‌گه‌ ده‌ په‌یوه‌ندیێن کومه‌لایه‌تیدا و دشت هاریکاریت بۆ چاک‌کرنا په‌یوه‌ندیان و کیم‌کرنا ئازارێن کە‌سانین دیت. دەر‌بارە ئە‌فی چە‌ندی، (سیرل و فاندەر‌فیکن) دیژن: لی‌بورین به‌رپرسیاره‌تیا خۆ ل سەر بارودوخی دکەت. د پتریا باراندا، خە‌لک داخو‌ازا لی‌بورینی ژ به‌ر کیرارێن خۆ دکەن، هە‌روه‌سان د شیاندايه‌ لی‌بورین به‌یته‌ داخو‌ازکرن بۆ تشته‌کی، کو ژ دەر‌قه‌ی کیرارێن ئە‌وان یێن ئیکسەر بیت، هندی کو ئاخفتنکەر به‌رپرسیاره‌تیێ ب ستوی‌خۆفه‌ بگریت. ژ لایه‌نێن گرنه‌گه‌ داخو‌ازا لی‌بورینی: رویدان یان کیرار کو لی‌بورین بۆ ده‌یته‌ کرن پیدقییه‌ یا نه‌رینی بیت بۆ گو‌هداری. ئە‌گەر گو‌هدار ب شیوه‌کی نه‌رینی کارتی‌کرن ل سەر نه‌ه‌یته‌ کرن، رهنه‌گه‌ داخو‌ازا لی‌بورینی نه‌یا لۆژیکی (مه‌نتقی) بیت. ب کورتی، دە‌می کە‌سه‌ک ییژیت: "بوره"، ئە‌و یێ دانپیدانی دکەت کو کیرارێن ئە‌وی (یان تشته‌ک کو ئە‌و ژ به‌رپرسه‌) یێ بویه ئە‌گەر گە‌هاندنا زیانه‌کی یان نیگه‌رانییه‌کی بۆ کە‌سه‌کی دی، ئە‌فجا دەر‌پیرینی ژ په‌شیمانییا خۆ دکەت (Searle and Vanderveken, 1985, 211). بۆ نمونه: (بوره ل من، داخو‌ازا لی‌بورینی دکه‌م).

۲-۱-۷ سوپاسی- thank: سوپاسی یان سوپاس‌یکرن کردیه‌کە گرنه‌گه‌ هەستدەر‌پیرینییه‌، ئارمانج ژ دەر‌پیرنا رێژ و حورمه‌تانه‌ سوپاس‌یکردن ده‌یته‌ دەر‌پیرین بۆ به‌یژکرن په‌یوه‌ندیێن کومه‌لایه‌تی، دیسان ئە‌ف کردیه‌ دبیته‌ ئە‌گەر زێده‌ کرنا هەستی: دلخۆشی، ئاسوده‌ی و ئارامکرن... هتد، ل ده‌ف ئاخفتنکهران. سوپاس‌یکرن ل ئە‌وی دە‌می ده‌یته‌ کرن، دە‌می کە‌سه‌کی کاره‌کی: (چاک یان خزمه‌ته‌ک یان هاریکاریه‌ک... هتد) کریت. ئە‌رکی هەره‌ سەر‌ه‌کی یێ سوپاس‌یی: سوپاس‌یکرن، رێژگرتن و رازیکرنا کە‌سه‌ی به‌رامبه‌ره‌ (سیرل و فاندەر‌فیکن) دەر‌بارە‌ی سوپاس‌یکرنی دیژن: سوپاس‌یکرن رێکه‌کە بۆ دەر‌پیرنا سوپاس‌گۆزاریی (مه‌منونی) دە‌می کە‌سه‌ک کاره‌کی مفادار بۆ گو‌هداری ئە‌نجام دده‌ت. داکو سوپاسی یا گونجایی بیت، پیدقییه‌ کیرار یان بارودوخی سه‌باره‌ت ئاخفتنکەری یێ باش بیت و پیدقییه‌ گو‌هدار ژ به‌رپرس بیت. د ده‌مه‌کیداکو خە‌لک پتریا جاران سوپاس‌یا کە‌سێن دی دکه‌ن ژ بۆ کیرارێن ئە‌وان، به‌لێ سوپاسی دبیت به‌یته‌ چه‌سپاندن یان جێبه‌جێکرن ل سەر هە‌لو‌یستێن کو گو‌هدار روله‌کی سەر‌ه‌کی تیدا دگیریت. گو‌تتا "سوپاس"، د ناخی خۆدا، راما نا هندی دگه‌هینیت کو گو‌هداری به‌شداریه‌کە ئە‌رینی یا هە‌ی د خۆش‌گۆزه‌رانییا ئاخفتنکەریدا (هە‌مان ژنده‌ر، ۲۱۲). بۆ نمونه: (گه‌له‌ک سوپاس بۆ هاریکاریا هه‌وه‌).

۳-۱-۷ سه‌ره‌خۆشی- condole: سه‌ره‌خۆشی ب واتایا دەر‌پیرنا هە‌فخه‌میێ یان سه‌ره‌خۆشییا کە‌سه‌کییه‌ ب ئە‌گەر ژ ده‌ستدانا کە‌سه‌کی بان تشته‌کی، واته‌ ئە‌ف دەر‌پیرنه‌ ل ئە‌وی دە‌می ده‌یته‌ گو‌تن، کو بویه ئە‌گەر غه‌مباریا کە‌سه‌کی ب تاییه‌تی د دە‌می مرن یان رویدانه‌کە نه‌خۆشدا ده‌یته‌ بکاره‌ینان. ئاخفتنکەر هەستی خۆ به‌رامبه‌ر غه‌مباریا گو‌هداری دەر‌دبریت، واته‌ ئاخفتنکەر هەست ب ئە‌وان ئیش و ئازاران دکەت، ئە‌وێن بۆ گو‌هداری چێ‌بوین. (سیرل و فاندەر‌فیکن) دەر‌بارە‌ی ئە‌فی کردە‌ی دیژن: سه‌ره‌خۆشی کارێ دەر‌پیرنا هە‌فسوزییه‌ بۆ ئاریشا (کاره‌ساتا) کە‌سه‌کی، هە‌رچه‌نده‌ کارێ سه‌ره‌خۆشیکرنی نوکه‌ ب شیوه‌کی ده‌گه‌من ده‌یته‌ بکاره‌ینان و ل شوینا ئە‌وی خە‌لک دیژن: "سه‌رێ هه‌وه‌ ساخبیت". مه‌رجێ سەر‌ه‌کی یێ سه‌ره‌خۆشیی ئە‌وه‌ کو بویه پیدقییه‌ یا نه‌رینی بیت بۆ گو‌هداری و پتریا جاران په‌یوه‌ندیاره‌ ب ژ ده‌ستدانه‌کە مه‌زن یان ئاریشه‌یه‌کە دژوار. دە‌می کە‌سه‌ک سه‌ره‌خۆشیی پێشکێش‌دکەت، ئە‌و یێ دانپیدانی ب نالین و

ئازارین گوهداری دکەت و دەربرینی ژ هەفسۆزیا خۆ ل گەل بارودۆخی وی یێ نه‌خۆش دکەت (هەمان ژێدەر، هەمان لاپەر). بۆ نمونە: (سەرێ هەوێ یێ ساخبیت دوماهییا نه‌خۆشیان بیت).

۷-۱-۴ پیرۆزبایی - congratulate: پیرۆزباییکەر دەربرینا خۆشحالی و هەفیشکبون د خۆشیین کەسێن بەرامبەر، ژبەر سەرکەفتنه‌کی یان دەستکەفتنه‌کی یانژی هەر رویدانه‌کا خۆش. پیرۆزباییکەر نیشانه‌یا رێزگرتن و هاریکارییه‌ بۆ کەسێ بەرامبەر. ئەف کردەیه‌ وه‌کی پڕانیا کردەیین دی یێن هەستدەربرینی، کردەیه‌ کا ئەرتینییه‌ دبیتە ئە گەری بهێژکرنا په‌یوه‌ندیین جفاکی د ناهبەر کا ساندنا. (سیرل و فاندەرڤیکن) دەربارە ی پیرۆزباییکرنی دیژن: پیرۆزبایی کاری دەربرینا خۆشییه‌ سەبارەت به‌ختی باشی کەسەکی یان دەستکەفتنیا کەسەکی یانژی تەشتەکی. بەروفاژی سوپاسیی، ل ئەفیری ئەوی چەندی ناخوازیت، کو گوهداری تەشتەکی دەستنیشانکری کریت. د شیاندا یه‌ پیرۆزباییا کەسەکی بهێتە کرن ژبەر به‌خته‌کی باش یان سەرکەفتنه‌کی یان خۆشیه‌کی. پیرۆزبایی دبیتە هەفواتایه‌کی ئەرتینی بۆ سەرەخۆشی، چونکی هەردو جەختی ل سەر بارودۆخی گوهداری دکەن - یا ئیکێ بۆ کارەساته‌کی و یا دوپیزی بۆ به‌خته‌کی باش. ل دەمی پێشکێشکرنا پیرۆزباییان، ئاخفتنکەر دانپێدانی و به‌شداری د دلخۆشییا گوهداری دا دکەت (هەمان ژێدەر، ۲۱۲-۲۱۳). بۆ نمونە: (پیرۆزبیت سەرکەفتنا ته‌).

۷-۱-۵ گەزنده‌کرن - complain: گەزنده‌کرن کردەیه‌ کە، ئاخفتنکەر رازینه‌بون و نیگه‌رانییا خۆ دەربارە ی بارودوخەکی یان رویدانه‌کی یان رەفتارین کەسەکی... هتد دەربریت. پڕانیا جارن ئەف کردەیه‌، وه‌کو کردەیه‌ کا نەرتینی ده‌یتە دیتن، چونکی کەس حەز ژ هندی ناکەت کو گەزنده‌ ژ بهێنە کرن، (سیرل و فاندەرڤیکن) دەربارە ی گەزنده‌کرنی دیژن: گەزنده‌کرن کاری دەربرینا رازینه‌بون یان گەزندییه‌ ژ تەشتەکی یان کەسەکی و ئەو تەشتی گەزنده‌ ل سەر ده‌یتە کرن، پێدقییه‌ یێ خراب ببیت. مەرج نینه‌ ژ گوهداری هاتبیتە ئەنجامدان، چونکی مەوۆف دشت گەزنده‌ی ژ کەشوه‌ه‌وای و گرانبونا کەلوپه‌لان، کێشەیین ئابوری... هتد. بکەت. گەزنده‌ی دو شیوه‌ یێن هەین: یان ب ریکا هندی کو مەوۆف ب سادەیی بیژیت ئەف تەشتە یێ خرابه‌، کو ب (راگه‌هاندن) ده‌یتە نافکرن. یانژی ب ریکا دەربرینا بیژاری، کو ب (دەربرین) ده‌یتە نیاسین. بۆ نمونە، گوتنا: "ئەفە کاره‌کی ب مەترسیو هاتییه‌ کرن"، گەزنده‌یه‌کا هاتییه‌ راگه‌هاندن. به‌لێ گوتنا: "چەندا ب مەترسییه‌!" ب تخی دەربرینی ژ رازینه‌بون دکەت و گەزنده‌ ژ ئەوی کاری ب مەترسی کریه‌ (هەمان ژێدەر، ۲۱۳). بۆ نمونە: (کەلوپه‌ل هەمی یێن گرانبوین پا دی ئەم چ خۆین).

۷-۱-۶ شینیکرن - lament: شینیکرن یانژی خەم و په‌ژاره‌، هەستدەربرینه‌کا نەرتینییه‌، کو کەسەکا دەربرینی ژ ئیش و ئازار و نالینن خۆ دکەت د دەرینا ئەفی کردەیدنا، هنده‌کا جارن ب تخی (گری، ئاخینک، نالین... هتد) ده‌یتە بکاره‌ینان و هنده‌کا جارنژی وه‌کی قیزی و هەوارانه‌، داکو دەربرینی ژ خەم و په‌ژاره‌یا خۆ بکەن. ئەف کردەیه‌ گەله‌کا جارن ب ریکا نفیسینی یانژی زاره‌کی ده‌یتە دەربرین. هوکاری دەربرینا ئەفی کردە ی بریتییه‌ ژ دەستدانا کەسەکی یان کارەساته‌کا مەزن، ئەف چەنده‌ژی چێدبیت، مرنا کەسەکی بیت، دوماهیکا هاتنا په‌یوه‌ندییه‌کی بیت، ژ دەستدانا تەشتەکی ب هەا بیت یانژی رویدانا کارەساته‌کا سروشتی بیت. هەروه‌کی (سیرل و فاندەرڤیکن) دەربارە ی ئەفی کردە ی دیژن: شینیکرن کاری دەربرینا خەمگینیا کویره‌ یان په‌شیمانییه‌ ل سەر تەشتەکی، به‌لێ هەمی دەمان پێدقی ب ئاخفتنی ناکەت - دبیت ب تخی هەستەکا بیت. هەرچه‌وا بیت، دەمی شینیکرن، وه‌کا کردەیا ئاخفتنی ده‌یتە بکاره‌ینان، ئاماژی دده‌ته‌ دەربرینا گشتی یا کویر ژ خەمگینیی. به‌روفاژی گەزنده‌کرنی، شینیکرن راما ناگه‌هینیت، به‌لکو هەستکرنه‌ بۆ ژ دەستدانه‌کی یان دلته‌نگیه‌کی. گەله‌کا وه‌کەفه‌ بۆ خەمگینیی یان خەمباریی، هەرچه‌نده‌ کو ئەو زاراف پتر گریدایه‌ ب مرئیه‌ یان ژ دەستدانا کەسەکی (هەمان ژێدەر، ۲۱۳). بۆ نمونە: (ته‌ چەوا ئەز ب تخی هیلان یی ته‌ دی چەوا قەتینم کوری من یی لاو).

۷-۱-۷ دیارکرن رازینه‌بون - Protest: دیارکرن رازینه‌بون کردەیه‌ کە بۆ دژایه‌تیکرنا دیاردەیه‌کی ده‌یتە دەربرین. ئەف کردەیه‌ گەله‌کا جارن ب ریا (خۆپیشانان، رییقان، روینشتن، بایکوتکرن، مانگرتن، کومبون، گوتار... هتد)، ده‌یتە ئەنجامدان و دەربرین. ئەف جوړی کردە ی گەله‌کا جارن ژ لای ریکخواه‌کی، گرۆپه‌کی، سەرەکردەیه‌کی... هتد. بۆ به‌رزکرن ئاستی هشیاری و کاریگه‌ریکرنی ل سەر ریا گشتی ده‌یتە دەربرین. ئەنجامدان و دەربرینا ئەفی کردە ی، فشاری

دئێخیتە ل سەر ئه‌وی لایه‌نی ژ ئه‌ف دياردی به‌پرِس. (سیرل و فاندهرقیکن) دهرباره‌ی ئه‌ف کرده‌یی دیژن: دهربهرینه‌کا فهرمییا رازینه‌بونیه‌ ژ تشته‌کی، کو وه‌ک خراب هه‌ست پێ ده‌یته‌کرن. به‌روفاژی گازنده و ماته‌مینیه‌، ئه‌ف کرده‌یه نه‌ ب تخی رازینه‌بونێ دگه‌هینیت، به‌لکو داخوازییا گوهورینێژی دکه‌ت. گوهدار پیدفیه‌ شیا نا گوهورینا بارودوخی هه‌بیت، هه‌تا ئه‌گه‌ر ئه‌وی به‌پرِس نه‌بیت ژ ئاریشی—. بۆ نمونه، دبیت مرؤف خۆ پێشاندانی به‌رامبه‌ر حکومه‌تی سه‌باره‌ت نه‌دادپه‌روه‌ریه‌کی بکه‌ت، به‌لێ پا نه‌شیت خۆپێشاندانی سه‌باره‌ت که‌شوه‌وا یان سه‌قای بکه‌ت، چونکی که‌س نه‌ پێ به‌پرِسه‌ ژ گوهورینا هندێ. دیارکرن رازینه‌بونێ، دهربهرینه‌کا ئاراسته‌کریه‌ بۆ که‌سانێن کو شیا نا راسته‌کرن بارودوخی هه‌ین (هه‌مان ژێده‌ر، ۲۱۳-۲۱۴). بۆ نمونه: (خۆپێشاندهران رازینه‌بوناخۆ به‌رامبه‌ر گرانبونا به‌ای پانزینی دهربهری).

۷-۱-۸ شه‌رمزارکرن / ئیدانه‌کرن- Deplere: شه‌رمزارکرن یانزی ئیدانه‌کرن، ئیک ژ ئه‌وان کرده‌یانه ده‌می ئاخفتنکه‌ر رازینه‌بوناخۆ به‌رامبه‌ر تشته‌کی ب شیوه‌یه‌کی توند دهربهریت، واته‌ ب تخی دهربهرینا رازینه‌بونیه‌ بیکو کاره‌کی ل گه‌ل ئه‌نجامده‌ت. ئارمانجا ئه‌وی دهربهرینا رازینه‌بونیه‌ به‌رامبه‌ر تشته‌کی کو بۆ ئاخفتنکه‌ری جه‌ی دلگرا نییه‌، ئه‌و تخی— شه‌رمزاری ل سەر ده‌یته‌کرن، دکه‌فیه‌ ستوپی لایه‌نه‌کی یانزی که‌سه‌کیدا. (سیرل و فاندهرقیکن) دیژن: شه‌رمزارکرن دهربهرینه‌کا به‌یژه‌ بۆ خه‌مگینی یان رازینه‌بونێ و پتریا جاران راما نا وی ئه‌وه، کو که‌سه‌ک پێ هه‌ی به‌پرِسه‌ ژ بارودوخی. به‌روفاژی ماته‌مینیه‌، کو ب تخی دهربهرینی ژ خه‌مگینی دکه‌ت. شه‌رمزارکرن ئاماژه‌ی دده‌ته هه‌ستکرن ب توره‌بونێ یان شه‌رمزارکرن ئه‌خلاق. بۆ نمونه، مرؤف دشیت شه‌رمزارکرن سه‌ره‌ده‌ریا خراب ل گه‌ل زیندانیه‌ی بکه‌ت، کو ئاماژی دده‌ته خه‌مگینی و ئاماژه‌یا نه‌ئیکسه‌ره‌ بۆ لومه‌کریژی. سه‌ره‌رای هندێ، د شیا نا نینه‌ مرؤف شه‌رمزارکرن رویدانێن نه‌که‌سایه‌تی بکه‌ت وه‌کی که‌شوه‌وا یان سه‌قای، ژبه‌رکو که‌س نینه‌ مرؤف به‌پرِس یاره‌تی بێخیته‌ ستوپی ئه‌وی. (هه‌مان ژێده‌ر، ۲۱۴). بۆ نمونه: (حکومه‌تا هه‌ریمی توندوتیژی دژی ژنان شه‌رمزار کر).

۷-۱-۹ شانازیکرن- boast: شانازیکرن بریتییه‌ ژ کرده‌یه‌کا ئه‌ری، ئاخفتنکه‌ر شانازی پێ ده‌ت کو ئه‌و تشته‌ پێ کری یانزی پێ گوێ، واته‌ شانازیکرنه‌ ب خۆ، ل گه‌ل ئه‌ف چه‌ندی ئاخفتنکه‌ر گه‌له‌ک جاران ئه‌ف هه‌ستی به‌رامبه‌ر گوهداران دهربهریت بۆ شانازییکرن ب ئه‌وان، واته‌ شانازی پێ ب ئه‌وان ده‌ت ژبه‌ر ئه‌وی تخی بۆیه‌ جه‌ی شانازییکرن، هه‌روه‌ها په‌نگه‌ ئاخفتنکه‌ر شانازیکرن بۆ مه‌ره‌ما به‌راوردکرن ئه‌وی کارێ کری ل گه‌ل کارین که‌سانێن دی بکاربه‌ینیت، دهرباره‌ی ئه‌ف چه‌ندی (سیرل و فاندهرقیکن) دیژن: شانازیکرن دهربهرینه‌ ژ شانازییکرن ب تشته‌کی مفادار بۆ ئاخفتنکه‌ری، پتریا جاران ل گه‌ل چافه‌ریکرن هندێ کو بیته‌ جه‌ی داخباربونا گوهداران یانزی جه‌ی هندێ کو چافین ئه‌وان پێ رانه‌بن. شانازیکرن دبیت راگه‌هاندن بیت (دیارکرن ده‌ستکه‌فتیه‌کی)، یانزی دهربهرین بیت (دیارکرن شانازی). بۆ نمونه: که‌سه‌ک دشیت شانازی پێ ب گوێ بکه‌ت، کو ئه‌وی تشته‌کی باش کریه‌، یان تشته‌کی باش پێ هاتیه‌ رویدان له‌ورا شانازی پێ ده‌ت. دیسان ئه‌ف کرده‌یه ده‌یته‌ دهربهرین بۆ مه‌به‌ستین سه‌ره‌به‌ری (التباهی) ییژی (هه‌مان ژێده‌ر، ۲۱۵). بۆ نمونه: (شانازی پێ ته‌ ده‌م با پێ هێژا).

۷-۱-۱۰ په‌سن- Compliment: په‌سن بریتییه‌ ژ دهربهرینا په‌زنامه‌ندی، سه‌رسامی و په‌سنکرن که‌سه‌کی یان تشته‌کی یان رویدانه‌کی. ئارمانجا سه‌ره‌کی د په‌سنیدا، دروستکرن هه‌سته‌کی خۆش و جوانه‌ ل ده‌ف وه‌رگری دیسان ئالافه‌ که‌ بۆ به‌یژکرن په‌یوه‌ندی جفاکی و هه‌فگرتنی د نافه‌را ئاخفتنکه‌راند. (سیرل و فاندهرقیکن) دهرباره‌ی ئه‌ف کرده‌یی دیژن: په‌سن راما نا ئه‌وی دهربهرینه‌ ژ په‌زنامه‌ندی ل سەر تشته‌کی کو ژ لای گوهداریفه‌ هاتیه‌ ئه‌نجامدان یان ژێ کوالیتیه‌ک ل ده‌ف گوهداری. ئاماژی دده‌ته هندێ کو ئه‌و تخی په‌سنا ئه‌وی ده‌یته‌کرن پێ باشه‌، به‌لێ مه‌رج نینه‌ مفای بگه‌هینیه‌ گوهداری. په‌سن دبیت یان ب ریکا راگه‌هاندنی یان دهربهرینی بیت، وه‌کی په‌سنکرن سالوخته‌ یات ده‌ستکه‌فتینی که‌سه‌کی. کرده‌یین وه‌که‌هف بریتیه‌ ژ "ستايشکرن" و "خه‌لاتکرن" و "شکومه‌ندیکرن"، به‌لێ ئه‌فین هه‌نێ ئاماژی نادهن کو گوهدار گریدایه‌ ب وی تخی ده‌یته‌ په‌سنکرن. (هه‌مان ژێده‌ر، هه‌مان لاپه‌ر). که‌واته په‌سن ئه‌وه، تو سه‌رسامی ب که‌سه‌کی یان تشته‌کی. ئه‌رکی سه‌ره‌کی پێ په‌سنی، (هاندان و رازیکرن و ریزگرتن) که‌سی به‌رامبه‌ره‌ ئه‌فه‌ژی ئه‌رکین ئه‌رینیه‌ و دبیته‌ ئه‌گه‌ر کو سه‌رنجا گوهداری بۆ خو رابکیشیت، بۆ نمونه: (چافین ته‌ گه‌له‌ک دجوان).

۷-۱-۱۱ ستایش- مه‌دح praise: ستایش یان مه‌دح، وه‌کو هاندیره‌کی ئه‌رینی دهیته دیتن و کاریگه‌ریه‌کا باش ل سهر که‌سایه‌تی و ره‌فتارین مرؤفی هه‌یه. ئەف کرده‌یه هاریکاره بۆ بلندکرنا ئاستی باوه‌ری ب خۆبوئی دیسان هاریکاره بۆ بلندکرنا په‌یوه‌ندیین جفاکی هه‌فگرتی د ناهه‌را که‌ساندا. (سیرل و فاندهرقیکن) ده‌رباره‌ی ئەف کرده‌یی دیژن: ستایش ده‌ربینه ژ ره‌زامه‌ندیی یان داخ‌باربون ب تشته‌کی، رامانا هندی دگه‌هینیت، کو ئەو تشتی ستایشا ئەوی ده‌یته‌کرن تشته‌کی باشه. وه‌که‌هه‌فه بۆ په‌سنکرنی، به‌لی پتر جه‌ختی ل سهر ده‌ربینا ره‌زامه‌ندیه‌کا گشتی دکه‌ت. د شیاندايه به‌یته هژمارتن وه‌ک کرده‌یه‌کا ده‌ربینی ژبو دیارکرنا نرخاندن و قه‌درگرانی (هه‌مان ژنده‌ر، هه‌مان لاپه‌ر). بۆ نمونه: (تو قوتابییه‌کی گه‌له‌ک زیره‌کی هه‌می گا‌فا خۆماندی دکه‌ی).

۷-۱-۱۲ ب خیره‌اتن- welcome: کرده‌یا ب خیره‌اتنی کرده‌یه‌که، بۆ ده‌ربینا خۆش‌حالیی و ریزگرتی ده‌یته ده‌ربین، ئەف کرده‌یی گرنگیه‌کا زۆر د دروستکرنا هه‌سته‌کی ئارامبه‌خش به‌رامبه‌ر که‌سانین دی هه‌یه. ئارمانجا سهره‌کی یا ئەف کرده‌یی ده‌ربینا خوش‌حالی و پیش‌وازییه‌ل که‌سه‌کی کو ده‌یت یان سهره‌دانی دکه‌ت. واته ئەف کرده‌یه کرده‌یه‌کا ئه‌رینییه روله‌کی گرنگ د به‌یزکرنا په‌یوه‌ندیین کومه‌لایه‌تیدا دگیرن. (سیرل و فاندهرقیکن) ده‌رباره‌ی ئەف کرده‌یی دیژن: ب خیره‌اتن ده‌ربینی ژ خۆش‌حالی و دلخۆشی دکه‌ت سه‌باره‌ت هاتنا که‌سه‌کی و مێه‌فانداریی دیار دکه‌ت. هه‌ردو کرده‌یی (سلا‌فکرن و ب خیره‌اتن)ی، ئاراسته‌کرنه‌ بۆ گوهداری، به‌لی سلا‌فکرن پتر جه‌ختی ل سهر دانپیدانی دکه‌ت و ب خیره‌اتن هه‌سته‌کی ئه‌رینیتر و مێه‌فانداریتر دگه‌هینیت. (هه‌مان ژنده‌ر، ۲۱۵-۲۱۶). بۆ نمونه: (ب خیره‌اتنا مێه‌فانین هێژا دکه‌ین).

۷-۱-۱۳ سلا‌فکرن- greet: سلا‌فکرن ئیکه ژ ئەوان کرده‌یین گرنگ، ئەوین روله‌کی به‌رچاف و کاریگه‌ر د ده‌ستپیکرنا په‌یوه‌ندیین کومه‌لایه‌تی و دروستکرنا هه‌سته‌کی ئه‌رینیدا دگیرن، ئەف کرده‌یه بۆ ده‌ربینا ریزگرتن و نیاسینا که‌سین دی ده‌یته بکاره‌ینان. ئارمانجا سهره‌کی یا ئەف کرده‌یی، ده‌ربینا ریز و حورمه‌تییه به‌رامبه‌ر که‌سانین دی و دروستکرنا که‌شه‌کی ئارامه‌ د ناهه‌را ئاخفتنکه‌راندا و پابه‌ندبونه‌ ب دابونه‌ریتین کومه‌لایه‌تی و سه‌رنجراکێشانا که‌سی به‌رامبه‌ره، (سیرل و فاندهرقیکن) ده‌رباره‌ی ئەف کرده‌یی دیژن: سلا‌فکرن دانپیدانه‌کا ساده‌ و دانپیدانه‌کا ریزگرتنییه، وه‌کی گوتنا "سلا‌ف"، وه‌ک دانپیدانه‌ک ب ئاماده‌بونا که‌سه‌کی. چ رامانین کویرتر یان ناهه‌رۆکه‌کا پیش‌نیارکری ب خۆه‌ناگریت (هه‌مان ژنده‌ر، ۲۱۶). بۆ نمونه: (سلا‌ف و ریزگه‌لی هه‌قالین هێژا).

۲- بشکا دوینی: کاریگه‌ری و په‌یوه‌ندییه‌که‌ه‌ستده‌ربینی ب هنده‌ک کرده‌یین دیتفه:

د تیۆرا کرده‌یین ئاخفتنییدا، هه‌ر کرده‌یه‌ک ل ده‌می بکاره‌ینانییدا، بۆ مه‌به‌سته‌کی ده‌یته بکاره‌ینان، بۆ نمونه: کرده‌یا پیگیریکرنی، ئاخفتنکه‌ر گوهداری پیگیردکه‌ت ب ئەنجامدان یان ئەنجام نه‌دانا کاره‌کی. کرده‌یا ئاراسته‌کرنی، ئاخفتنکه‌ر هه‌ل‌دده‌ت گوهداری ئاراسته‌بکه‌ت، کو کاره‌کی د به‌رژه‌وه‌ندییا ئاخفتنکه‌ریدا ئەنجامبده‌ت. کرده‌یین هه‌ستده‌ربینی ده‌ربینا بارئ ده‌رونی ئاخفتنکه‌رییه، ل ئەفتری د شیاندايه کرده‌یین هه‌ستده‌ربینی کاریگه‌ری و په‌یوه‌ندییه‌که‌ه‌ست ل گه‌ل کرده‌یین دیترن ئاخفتنی دیار بکه‌ین، بۆ نمونه: ئاخفتنکه‌ر دش‌ییت کرده‌یین هه‌ستده‌ربینی بکاره‌ینیت بۆ گه‌هاندنا هه‌ستین خۆ و د هه‌مان ده‌مدا داخ‌وازییه‌کی ئاراسته‌ی گوهداری بکه‌ت، یان (ریزگرتن، رازیکرن، ئاراسته‌کرن، تیکچون و پاراستنا روی... هتد) د ده‌ربینا هه‌ستین خۆدا بکاره‌ینیت، ژبو مه‌ره‌ما پتر کاریگه‌رکرنی. کرده‌یا هه‌ستده‌ربینی ب شیوه‌یه‌کی گشتی بۆ پشته‌فانییا جفاکی ده‌ینه بکاره‌ینان (عمر، ۲۰۲۴، ۷۳). ده‌می ئەف کرده‌یه ده‌ینه ده‌ربین، گرنگیه‌کا مه‌زن ب لایه‌نی جفاکی دده‌ت وه‌کی کرده‌یین مینا: (سلا‌فکرن، پیروزیابه‌یکرن، ب خیره‌اتن، په‌سنکرن و سوپاسیکرن... هتد) و ده‌ربینا ئەفان کرده‌یان، دبیته پالده‌ره‌کی به‌یز بۆ به‌یزکرنا په‌یوه‌ندییان د ناهه‌را تاکه‌که‌سین د نا‌فا جفاکید. ئەف کرده‌یه، ئیکه ژ ئەوان هه‌ر پینچ پولین (سیرل)ی ئاماژه‌پیدای ئەف کرده‌یی کاریگه‌ری و په‌یوه‌ندی ب هنده‌ک کرده‌یین دیتن ئاخفتنییه هه‌یه ل خواری دی هه‌ل‌ده‌ین به‌حسی—هنده‌ک ژ ئەوان کرده‌یان که‌ین، کو په‌یوه‌ندی ب بابته‌ی مه‌فه هه‌بی:

۲-۱ كرده يپن هه سته رېپيى و رازيكرن^(۴) - persuasion:

رازيكرن مېژويه كا دوير و دريژ يا هه ي و به شه كي ژور ي ژيانا مه يا رۆژانه بۆ مه ره ما رازيكرن هاتيه ته رخانكرن، واته ئاخفتنكه تاج رادده دشيت بۆ هه ر مه ره مه كا هه ي گوهدارى رازى بكه ت و باوه رپا ئه وى بده ستخوفه بينيت و ب ئه قى رېكى ئيك ژ ئه ركين هه ره گرنگ ي زما ني جېبه جېدكه ت كو ئه وى رازيكرنه، ئاخفتنكه ر هه ولده ت د ناڤا زمانيدا ل ده م ئاخفتن، ئه وان په يڤ و رسته و ده رپينان بكاربه نييت، ئه وپن ب ئه ركى رازيكرن رادين. هه ر وه كي (عوكاشه) ديژيت: رازيكرن ئيك ژ گرنگرين ئه ركين زمانيه، سياسته تمه داران د نوكه و كه فندا زمان بۆ ب ده سته هينانا مه به ست و ئارمانجېن خۆ يپن بكارهيناي (عكاشه، ۲۰۰۷، ۷۸)، واته رازيكرن پروسه يه كه ئاخفتنكه ر ب رېكا به ره مه هينانا په يامه كي ئاراسته ي گوهدارى دكه ت بۆ هه ندي سهرنجا ئه وى رابكيشيت و كاريگه رپ ل سهر دروست بكه ت. رازيكرن د گه له ك بواراندا ده يتت بكارهينان وه كي بواري (ئين، بازرگاني، سياسته و هه زژيكرن... هتد)، واته كه سانيت ئايني ب رېكا بكارهينانا ده قين ئايني جه ماوه رى ژ خۆ رازى دكه ن، يان بازرگان ب رېكا ريكلامكرنا كه لوه پلېن خۆ هه ولده ت سهرنجا خه لكى بۆ خۆ رابكيشيت و ئه وان رازى بكه ن، كو كه لوه پلېن ئه وان بكرن، يانزى د ده م پيشكيشكرنا گوتاريڊا ((به ره مه مېنى گوتار هه ولده دات وه رگري گوتار رازى بكات، چونكه رازيكرن يه كيكه له كليله كاني سهركه وتن. رازيكرنديش به نده به چه ند ته كنكه وه وه ك ئاخوتنى سۆز و عقل و ده رون و ويژدان كه له رېگي يه كيك يان يان زياتر له م ستراتيجانه ئه نجامده ريت)) (حمد و عمر، ۲۰۲۳، ۱۶۳). گوتاريژ هه ولده ت د ناڤا گوتارا خۆدا جه ماوه رى رازى بكه ت و بگه هيته ئه وى مه به ستى يا ئه وى دقيت ئه قجا مه به ستا ئه وى، (ده نكي خۆ بده ني بۆ سهركه فتنا ئه وى يان به شداري د شه ريدا بكه ن يان نه كه ن يانزى رازينه بونا خۆ به رامبه ر تشته كي دياريكه ن... هتد)، بۆ نمونه: ل ده م سهركرده يه ك د گوتارا خۆدا دقيت جه ماوه رى ژ خۆ رازى بكه ت و باوه رپا ئه وان ب ده ستخوفه بينيت، هه نده ك جاران كرده يا هه سته رېپيى د گوتارا خۆدا بكارده نييت، چونكي ((زوريك له شاره زيان رازيكرن به سيمايه كي گرنگي گوتار داده نريت)) (ئبراهيم، ۲۰۲۰، ۵۷) بۆ نمونه: سه روك مه سعو د بارزاني ده م به حسي پيشمه رگه يان دكه ت، ب رېكا كرده يپن هه سته رېپيى وه كي: (ستايشكرن، شانازيكرن و په سنكرن... هتد)، رازيون و باوه رپا جه ماوه رى ب ده ستخوفه ده نييت، وه كي ئه فان نمونه يپن ل خوارى:

- ((پيشمه رگه ده مييت و هيج هيزيك نيه بتواني هه ليپوه شينيته وه)) (مه نك، ۲۰۲۳، ۹۲). (ستايش)

- ((گه وهره ترين شانازى من له ژياندا بون به پيشمه رگه بو)) (هه مان ژيڊه ر، ۹۶). (شانازى)

د ئه فان نمونه يپن سهيدا (بارزاني) ستايشا پيشمه رگه يان يا كرى و شانازى ب پيشمه رگاتيا خۆ دبه ت، بۆ ئه وان دياركريبه هيج هيزه ك نينه بشيت خۆ ل به ر هيزا پيشمه رگه يان بگريت و ئه و شانازيى ب پى دبه ت، كو پيشمه رگه يه و ئه قى چه ندي كاريگه رپا خۆ ل سهر هه ست و سوزين جه ماوه رى كريبه و هه ستوروزاندا ل ده ق جه ماوه رى دروستكريبه و ئه قه ديه ته گه ر، كو ده ليفه يا رازيكرن زيڊه تر ليپه يت بۆ ئه وى مه به ستا ئه وى دقيت بگه هيتي.

ئه ق چه ندا مه ئاماره پيدا، پيدى ب شاره زاييه كا باش هه يه، دكو بشيت رازيونا گوهدارى ب ده ستخوفه بينيت و بشيت كاريگه رپ ل سهر بكه ت، ئانكو رازيكرن كرده يه كا ئارمانجداره بۆ مه به سته كي ده يتت بكارهينان. ب واتايه كا دى رازيكرن، كرده يه كا هوشه كيبه ئارمانجا ئه وى كاريگه ريكه ن ل سهر كه سانين دى يان كرده يه كا زاره كيبه ئارمانجا ئه وى گوهورينا ئاراسته و ئاره زويا ره وشي كه سانين ديتره (الحميدان، ۱۴۲۶، ۲۴۷).

ئه گه ر و به ريخۆ بده يه كرده يپن ئاخفتن و په يوه ندي و كاريگه رپا ئه وى ب رازيكرنيقه، دى بۆ مه دياربيتن، هه نده ك ژ كرده يان هيزا ئه وى چه ندي يا هه ي، ببه ئه گه رى رازيكرنا كه سي به رامبه ر و هه ز و نيرين و ره فتارين ئه وى بۆ ئه وى ئاراسته ي ئاخفتنكه رى دقيت بگه هيتي بگوهورن. واته د كرده يپن ئاخفتنيدا ئاخفتنكه ر بۆ مه به سته كي سهرنجا كه سي به رامبه ر رادكيشيت ئه و مه به سته زى رازيكرنه. د راستيدا هه م ئه و كرده يپن بۆ مه به ستا رازيكرن و گوهورينا ئاراسته ي وه رگري ده ينه بكارهينان، ئه ركى هه ستوروزاندي تيدا هه يه، چونكي ب شيويه كي نه راسته وخۆ هه ز و نيرينا وه رگري دگوهورن و ئه ق هه ستوروزانده زى زيڊه تر د كرده يا هه سته رېپيڊا ده ركه قيت (سه عيد و عه ساف، ۲۰۲۳، ۲۱۳). واته

پازیکرن دشیټ ب ریکا کردیه کا دیترب ده‌ستقه‌به‌یت و مه‌رج نینه کردیه پازیکرن ب خو بیت (Jibreen and Al-Janabi, 2018, 36) ل ئەڤیری بۆ مه‌ دیار دبیت، کو پازیکرن ئەو ب خو کردیه که و چیدبیت ب ریکا کردیه کا دیترب به‌یتە ئەنجامدان.

پازیکرن ب گەلەک ریکان ب ده‌ستقه‌ده‌یت ئیک ژ ئەوان ریکان، بکارهینانا هنده‌ک ژ کردیه‌پ هه‌ستده‌رپینیه، بۆ هندی ب‌شیت که‌سی به‌رامبه‌ر رازی بکه‌ت، وه‌کی کردیه‌پ (لێبورین، په‌سنکر، سوپاسیکرن، دیارکرنا رازینه‌بوئی و شانازیکرن... هتد). ب واتایه‌کا دی ئەو کردیه‌پ ده‌رپینی ژ بارێ ده‌رونی و هه‌ست و سوزین ئاخفتنکه‌ری دکه‌ن، دشیټ کاریه‌ری ل سهر‌گوهرپنا هزر و نیرین و ره‌وشتی گوهداری بکه‌ت و ئەوی رازی بکه‌ت، بۆ نمونه، ل ده‌می که‌سه‌کی دڤیت، ده‌یکوبابیت خو رازی بکه‌تن بچیته‌ ده‌رفه‌ی وه‌لاقی، ژبو مه‌ره‌ما رازیبونا ئەوان، په‌نای دی به‌ته به‌ر کردیه‌پ هه‌ستده‌رپینا (دیارکرنا نه‌رازیبون) ئه‌هروه‌کی ئەفان نمونه‌پین ل خواری:

- ئەز یی رازی نینم ما که‌نگی ژیان ل ئەڤیری مایه، دی چمه‌ ده‌رفه‌ی وه‌لاقی.

- ئەز ل ڤیری چ بکه‌م؟ ب چ بژیم؟ چ بخۆم، ئەز نامینم ل ئەڤیری؟

یانژی که‌سه‌کی دڤیت ب ریکا کردیه‌پ هه‌ستده‌رپینی (په‌سن یان ستایش) کچه‌کی بکه‌ت سه‌رنجا ئەوی بۆ خو رابکیشیت و ئەوی کچی رازی بکه‌تن و چه‌زژی بکه‌ت، دی ئەفان ده‌رپینا بکارهینیت:

- تو جوانترین کچا ئەڤی گه‌ردونی.

- چافین ته‌ گەلەک دجوان.

واته‌ په‌سن کردیه‌کا هه‌ستده‌رپینیه ((لایه‌نی سوزداری د ناڤ ده‌رپینی په‌سنیدا بۆ مه‌به‌ستا هندیه، کو سه‌ره‌نجا گوهداری بۆ لای خو رابکیشیت و ئەنجامدا رازیکرن ل ده‌ف په‌یدا دکه‌ت)) (عه‌لی، ۲۰۱۹، ۱۷).

یانژی ل ده‌می قوتابییه‌کی بڤیت داخوازا (لێبورین) ئی ژ بابی خو بکه‌ت، کو نمره‌پین کیم ب ده‌ستقه‌هینایه، ل ئەڤیری قوتابی هه‌ولده‌ت ب ریکا لێبورینه‌خواستنی ئەوی رازی بکه‌ت، کو جارا به‌یت نمره‌پین باش بده‌سخۆفه‌به‌ینیت، وه‌کی ئەڤی ده‌رپینا ل خواری:

- داخوازا لێبورینی دکه‌م سوزبیت ئەڤی جاری نمره‌پین باش ب ده‌سخۆفه‌به‌ینم.

کرده‌پین هه‌ستده‌رپینی گەلەک جارن بۆ مه‌ره‌ما خو برنه‌پیش و پازیکرن ده‌یتە بکارهینان و ئەڤی کردیه‌ی ئەره‌که‌کی ((کۆمه‌لایه‌تیان هه‌یه و مه‌به‌ستی خو‌بردنه‌پیش ئەنجامده‌ریت، ده‌توان کاریه‌ری ئەرتی ب ئاراسته‌ی هاوسۆزیون، رازیبون، هاواربون له‌ گەل نیره‌دا له‌ ده‌رونی وه‌رگدا دروستبکه‌ن)) (عصاف، ۲۰۲۲، ۱۳۰). ل دوماهییه‌ پیدڤیه‌ ئاماژی ب ئەوی چه‌ندی بکه‌ین، کو په‌یوه‌ندی د ناڤه‌را کردیه‌ هه‌ستده‌رپینی و کردیه‌ پازیکرنیدا، ئەوان ریکان ب خوڤه‌دگرت، کو ده‌رپینا هه‌ستان یان بارێ ده‌رونی یی ئاخفتنکه‌ری، دشیټ کاریه‌ری ل سهر‌گوهداری بکه‌ت و ئەوی رازی بکه‌ت، واته‌ گەلەک ژ کردیه‌پ هه‌ستده‌رپینی د بنه‌رتدا بۆ مه‌به‌ستا رازیکرن ده‌یتە بکارهینان. کردیه‌پ هه‌ستده‌رپینی هه‌ستورویته‌رن و پیکه‌اته‌یه‌کا گرنگه‌ ژبو پازیکرن. ل ئەڤیری بۆ مه‌ دیاردبیت کو ئەو کردیه‌پ (سیرل و فاندهرڤیکن) ی وه‌کو جوړین کردیه‌ هه‌ستده‌رپینی ده‌ستنیشانکرن، گەلەک ژ ئەوان کردیه‌پ بۆ مه‌ره‌ما رازیکرن ده‌یتە بکارهینان وه‌کی کردیه‌پ (په‌سن، ستایش، شانازیکرن و سوپاسیکرن... هتد) واته‌ ئاخفتنکه‌ر ئەفان کردیه‌پ ده‌ردبیت، بۆ هندی ب‌شیت رازیکرنا که‌سی به‌رامبه‌ر ب ده‌سخۆفه‌ به‌ینیت.

۲-۲ کردیه‌پین هه‌ستده‌رپینی و ئاراسته‌کرن - Directives:

هه‌رچه‌نده‌ کردیه‌پ هه‌ستده‌رپین و ئاراسته‌کرن، ئەرکین ئەوان ژیکجودانه، به‌لی گەلەک جارن په‌یوه‌ندییه‌کا پینگه‌ گریدای د په‌یوه‌ندیکریندا هه‌یه. به‌ری ئەم به‌حسی— ئەڤی په‌یوه‌ندیی بکه‌ین پیدڤیه‌ ئاماژه‌ی ب کردیه‌پ ئاراسته‌کرن بده‌ین، ئەوژی ئەف کردیه‌پ ئاخفتنکه‌ری ب ئەنجامدانا کاره‌کی پیکردکه‌ت، وه‌کی کرنا فه‌رمانه‌کی یانژی داخوازییه‌کی، ئارمانجا هه‌ره‌سه‌ره‌کی د کردیه‌پ ئاراسته‌کرنیدا ئەفه‌یه، ئاخفتنکه‌ر هه‌ولده‌ت گوهداری ئاراسته‌ بکه‌ت بۆ ئەنجامدانا کاره‌کی یانژی کاریه‌ری ل گوهداری بکه‌ت، کو کاره‌کی ئەنجام بده‌ت (نحله، ۲۰۰۲، ۷۹).

(سیریل و فاندەرڤیکن) ئاماژەیی ب جۆرین کردەیا ئاراستە کرنی ددەن و دیژن: ئەف جورئ کردەیی بریتینە ژ (پرسیارکرن، هاندان، داخوایکرن، فەرمانکرن، ئاموژگاریکرن، قەدەغە کرن، شیرەتکرن، ئاگەهدارکرن، هیفیخواستن، لێپرسی، رکا بەری... هتد) (Searle and Vanderveken, 1985, 198). چیدبیت کردەیی ئاراستە کرنی ل دویف دەستەلەت و پێگەهی ئاخفتنکەری و گوهداری بەیتە گووژپین، ئەف کردەیه چیدبیت ب راستەوخوئی واتە ب ریکا پەیفین فەرەهنگی وەکی (فەرمان، ئاموژگاری، پێشنیار) ب دەستفەبەیت وەکی: ئەز فەرمانی ل تە دکەم، ئاماژەدانە ب فەرماندانی، یان پێشنیار دکەم، ئاماژەدانە ب پێشنیارکرنی... هتد (الصراف، ۲۰۱۰، ۲۱۵). یانژی چیدبیت، ب شیوہی نەراستەوخو ب دەستفەبەیت، ئەف جورئ کردەیی ب رپیا دەوروبەری و یی بکارهینانا پەیفین فەرەهنگی ئاماژەیی ب کردەیا ئاراستە کرنی دکەن وەکی: (جگەرەکیشان مروؤفی توشی ئیشین گران دکەت)، ئەفە دەربیرنە ئاماژەدانەکا نەراستەوخو بۆ کردەیا ئاراستە کرنی یا هوشداریکرنی. د کردەیا ئاراستە کرنیدا ئەو پەیوەندییا د ناڤهرا ئاخفتنکەر و گوهداریا د دەمی دانوستانندیدا روندکەت واتە ((زمان گوزارشت لە لە رهوشت و رەفتاری قسە کەر دەکات و لە ریکەیی ئەو ئاراستە کردنە کاریگەری دەکاتە سەر گوێگر)) (توفیق و مستەفا، ۲۰۱۸، ۱۳).

داکو کاریگەریا ئاراستە کرنی پتر بیت، ئاخفتنکەر پەناپی بۆ کردەیی هەستدەریپی د بەت، واتە پەیوەندییا د ناڤهرا کردەیی ئاراستە کرن و هەستدەریپی ئەو، کو هەندەک جارن ل دەمی کردەیی ئاراستە کرنی بۆ گوهداری دەینە ئاراستە کرن؛ کردەیی هەستدەریپی ب شیوہی راستەوخو و نەراستەوخو ل گەل کردەیی ئاراستە کرنی دەینە دەربیرن، بۆ نمونە: کردەیی هەستدەریپی ئەوین ب شیوہی راستەوخو ل گەل کردەیی ئاراستە کرنی دەینە دەربیرن، د ئەف خشتەیی ل خواریدا دیار دبیت.

رستە	کردەیا هەستدەریپی	کردەیا ئاراستە کرنی
سوپاس بۆتە، کو تە پێشنیارا من وەرگرتی.	سوپاسیکرن	پێشنیارکرن
گەلەک سوپاس بۆ ئاگەهدارکرا تە.	سوپاسیکرن	ئاگەهدارکرن
دئ سوپاسداریم، هوبن کاری خو ب زوێترین دەم ب دوماهی بین.	سوپاسیکرن	داخوای
ل من ببورە بەرێز، بەس دئ شی ئەف چەندی روهنتر لیکەیی.	لێبورینخواستن	رونکرن
ببورە ما من تو ئیشاندی؟	لێبورینخواستن	پرسیارکرن
دئ هتا کەنگی ب دەنگ بین رابن دەست ب خوێشاناندانی بکەن؟	دیارکرا رازینەبوئی	پرسیارکرن

خشتەیی ژمارە (۳) پیکفەهاتنا کردەیی هەستدەریپی و ئاراستە کرنی

بەل ل گەل ئەف چەندا مە دایە دیارکرن، هەندەک جارن کردەیی هەستدەریپی ب شیوہی راستەوخو د دەمی دەربیرنا کردەیی ئاراستە کرنیدا دەردکەفیت، بۆ نمونە:

- ئیک کەس دئ چەوا شیت ئەف کاری ئەنجامدەت؟

- ئەری کەنگی مللەت ب ئەف شیوہی ب سەردکەفیت؟

د ئەفان نمونەیاندا ئاخفتنکەری ب شیوہی پرسیار کردەیه ئاراستە گوهداران کریه، بەل مەبەستا سەرەکی یا ئاخفتنکەری ل ئەفیری ئاراستە کرنا پرسیاری نین، بەلکو ئاخفتنکەری ب شیوہی راستەوخو دەربیرن ژ باری دەرونی خو ب ریکا کردەیا (گازندە کرن) یی کری، د ئەفان نمونەیاندا ئاخفتنکەری نەفایە گازندەیا خو ب شیوہی راستەوخو دەردبیت، لەورا ئەف کردەیه ب شیوہی پرسیار ئاراستە وەرگران کریه، ژبەرکو کردەیا گازندە کرنی کردەیهکا نەرتنیه و دبیتە ئەگەری تیکچونا روپی مروؤفی، ((مروؤف هەولددەت روخساری خو د پروستسا پەیوەندیکرنیدا بپارتیزیت، ئەفجا ژبەرەندی باراپتر گازندە کرن ژ لای جفاکیفە دئ پتر یا پەسەند بیت، ئەوژی ل دەمی ب ریکا پەیوەندیکرا نەراستەوخو)) (عەلی و دزەبی، ۲۰۲۱، ۲۸۱-۲۸۲) بەیتە دەربیرن. لەورا پتریا جارن گازندە کرن ب شیوہی راستەوخو دەینە بکارهینان، داکو بیریزی بەرامبەری گوهداری نەهیتە کرن.

ژ هه‌ژیه بیژین ده‌می دانوستاندن د نافه‌را ئاخفتنکه‌راندا ده‌یته ئه‌نجامدان و ده‌می کرده‌یه‌کا ئاراسته‌کرنی بۆ گوه‌داری ده‌یته ئاراسته‌کرن، گه‌له‌ک جارن (به‌رسفدان) ئه‌وێ ب ریکا کرده‌یا هه‌ستده‌برینییه، ئه‌فجا چ رازیون یان په‌دکرن بیت، بۆ نمونه:

- ئه‌حمه‌د: داخوای ژ ته‌ دکهم ئه‌فی کاری بۆ من بکه‌ی. (ئاراسته‌کرن، داخوای)
- ئازاد: لیبورینی ژ ته‌ دخوایم بلا بۆ جاره‌کا دیتر بیت. (هه‌ستده‌برین، لیبورینخواستن)
- ل ده‌می بکاره‌ینانا کرده‌یینه‌ هه‌ستده‌برینی ئه‌ف کرده‌یه‌ دبته‌ ئه‌گه‌ری ریزگرتنی، ئه‌وێ ل ده‌می ئاخفتنکه‌ری بقیته‌ داخواییا گوه‌داری په‌د بکه‌ت، ل ئه‌فیژ داکو ب ریزگرتن ئه‌فی داخوای په‌د بکه‌ت، په‌نای ده‌ته‌ به‌ر کرده‌یا (لیبورینخواستن) ل شوینا بیژینی (ئه‌ز نه‌شیم)، به‌لکو ب ریزگرتن دیژینی (لیبورینی) ژ ته‌ دخوایم بلا بۆ جاره‌کا دیتر بیت). و هه‌ندک جارن گوه‌داری رازییه‌ به‌رامبه‌ر ئه‌وێ کرده‌یا بۆ هاتییه‌ ئاراسته‌کرن و د به‌رسفدان خۆدا په‌نای ده‌ته‌ به‌ر کرده‌یا هه‌ستده‌برینی ب تایبه‌تی ده‌می بابکه‌ فهرمانی ل کورێ خۆ بکه‌ت کو بخوینیت. د فهرمانکرنیدا ((ده‌بیته‌ پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی قسه‌که‌ر به‌رزتریت له‌ پایه‌ی کۆمه‌لایه‌تی گوێگر)) (توفیق، ۱۹۹۵، ۶۶)، بۆ نمونه:
- باب: ئه‌ز فهرمانی ل ته‌ دکهم تو باش بخوینی. (ئاراسته‌کرن، فهرمانکرن)
- کور: سوپاس بابو بۆ دیتنا ته‌. (هه‌ستده‌برین، سوپاسیکرن)

هه‌ر ل گه‌ل ئه‌فی چه‌ندا مه‌ دایه‌ دیارکرن، هه‌ندک جارن ده‌می کرده‌یا ئاراسته‌کرنی ده‌یته‌ بکاره‌ینان، داکو ئه‌ف کرده‌یه‌ هیژا کاریگه‌یا ئه‌وێ پتر بیته‌، کرده‌یا هه‌ستده‌برینی رۆلی خۆ د ئه‌فی چه‌ندیدا دگێرت و دبیته‌ ئه‌گه‌ر کو ئه‌وێ کرده‌یا ئاراسته‌کرنی پتر کاریگه‌ریا خۆ بۆ به‌رسفدان گوه‌داری هه‌بیت و ئه‌ف چه‌نده‌ دبیته‌ ئه‌گه‌ری ریزگرتنی پتریا جارن ئه‌ف کرده‌یه‌ ژ ((پێخه‌مه‌ت رازیکرنا گوه‌داری بۆ ئه‌نجامدانا کاره‌کی د به‌رژه‌وه‌ندییا ئاخفتنکه‌ریدا هاتی پێشکێشده‌کته‌)) (عه‌لی، ۲۰۲۰، ۶)، بۆ نمونه:

أ- کا ئه‌وێ په‌رتوکی بۆ من بینه. (ئاراسته‌کرن)

ب- هه‌ی جانا جان دی شی ئه‌وێ په‌رتوکی بۆ من هینی. (په‌سنکرن - ئاراسته‌کرن)

د کارفه‌دانا ده‌برینا (أ) دا ب شیوه‌یه‌کی ریزه‌یی چیدبیت، به‌رسفدان گوه‌داری ب نه‌رینی بیت و ببیته‌ ئه‌گه‌ری په‌دکرن داخواییا ئاخفتنکه‌ری و ئه‌ف چه‌نده‌ د به‌رژه‌وه‌ندییا (أ)یدا نینه، به‌روفاژی ئه‌فی چه‌ندی هه‌ر ب شیوه‌یه‌کی ریزه‌یی، د ده‌برینا (ب)دا، چیدبیت به‌رسفدان گوه‌داری ب نه‌رینی بیت، چونکی ئاخفتنکه‌ری ب ریزگرتنه‌ داخوای ژ گوه‌داری کرییه‌ ب ریکا کرده‌یا (په‌سن) ئ کو په‌رتوکی بۆ ئه‌وێ بینیت، ئه‌ف چه‌نده‌ژی هاتییه‌ ده‌برین، داکو په‌یوه‌ندییا د نافه‌را تیکنه‌چیت و ب هیژتر بکه‌فیت و ئه‌ف شیوازه‌ پی نه‌رمتر و جواتره‌ بۆ کرنا داخواییه‌کی و دی بیته‌ ئه‌گه‌ری دلخۆشییا گوه‌داری، له‌ورا کاریگه‌ریا ده‌برینا شیوازی (ب) ئ ژ شیوازی (أ) ئ. به‌لی د هه‌ردو باراندا چیدبیت به‌رسفدان گوه‌داری په‌دکرن داخوای بیت، ئه‌فه‌ژی ل دویف سروشتی ئه‌وێ په‌یوه‌ندیی دمینیت، ئه‌وێ د نافه‌را ئاخفتنکه‌ر و گوه‌داریدا هه‌ی. (سیرل و فاندهرفیکن)ی جوړین کرده‌یینه‌ ئاراسته‌کرنی دیارکرن وه‌کی: (پرسیارکرن، هاندان، داخواییکرن، فهرمانکرن، ئاموژگاریکرن، قه‌ده‌غه‌کرن، شیرته‌کرن، ئاگه‌ه‌دارکرن، هیفیخواستن، لپرسین، پکا به‌ری... هتد) (Searle and Vanderveken, 1985, 198). ئه‌فان کرده‌یان واته‌ کرده‌یین ئاراسته‌کرنی، په‌یوه‌ندی ب کرده‌یینه‌ هه‌ستده‌برینییه‌ هه‌یه‌ و ده‌برینا ئه‌فان هه‌ردوک کرده‌یان ل گه‌ل ئیک، بۆ ریکه‌ستنا ریزگرتن و کاریگه‌ریا په‌یوه‌ندییکرنی پیکه‌ه‌ کارده‌کن. کرده‌یینه‌ هه‌ستده‌برینی دشیپ کرده‌یینه‌ ئاراسته‌کرنی کاریگه‌ر و ب هیژتر بکه‌ن ب تایبه‌تی د ده‌می به‌رسفدانیدا، بۆ نمونه: ئاخفتنکه‌ره‌ک داخواییه‌کی ژ که‌سه‌کی بکه‌ت، ئه‌گه‌ر به‌ری کرنا داخوای، کرده‌یا هه‌ستده‌برینا (ستایش) ئ ل گه‌ل کرنا داخوای بکاره‌یینیت، گه‌له‌ک جارن دی کاریگه‌ریا ئه‌وێ پتر بیت کو ئیکسه‌ر داخواییا خۆ ژ گوه‌داری بکه‌ت بکه‌ت. هه‌روه‌کی ئه‌فی نمونه‌ی:

أ- تو دی هاریکارییا من که‌ی بۆ دروستکرنا راپوړتی. (ئاراسته‌کرن داخوای)

ب- تو كەسە كۆى زيرەك و ب رىكۆپىكى د نقيسنا راپۆرتاندا و شىوازى تە گەلە كۆى جوانە، دى شى ھارىكارىيا من كەى بۆ نقيسنا راپۆرتى. (ستايشكرن و داخوازى)

۲- ۳ كرده يىن ھەستدەرىپىنى و رىزگرتن^(۵) - Politeness:

رىزگرتن شىوھىە كۆى ھەستدەرىپىنىيە و رەفتارە كۆمەلايەتییە، مړۆڤ ھەولددەت د ژيانا خۆ يا رۆژانەدا ب شىوازە كۆى رىزگرتن و جوان ل گەل كەسە كۆى دەوروبەرى خۆ باخقىت، داکو بشىت كاريگەرىپى ل سەر بکەت و رازىكرنا ئەوان ب دەستخۆڤە بىنىت. كرده يىن ھەستدەرىپىنى پەيوەندىيە كە نيزىك ل گەل رىزگرتنى ھەيە، چونكى ئەف كرده يە رەنگڤەدانا ھەلويست و ھەست و مەبەستا كۆمەلايەتییە ئاخفتنكەرىيە، ئەف كرده يە دشىن كاريگەرىپى ل سەر چەوانىيا دارشتن و لىكەدانەڤەيا پەياما خۆ بۆ گوھداران بکەت، واتە كرده يا ھەستدەرىپىنى ب خۆ بنەمايە كۆى رىزگرتنى تيدا يى ھەي، چونكى ((رىزگرتن دياردەيە كۆى ھەستدەرىپىنە بە باشى بەرامبەر بە كەسانىك كە بە پىي كەلتور لە گۆراندايە)) (دزەي، ۲۰۰۹، ۱۳۱). مړۆڤ ل دەمى پەيوەندىيى ل گەل كەسە كۆى دەوروبەرى خۆ دكەت، ھەولددەت رىزگرتنى د ئاخفتنا خۆدا بكارىينىت، بۆ ھندى ھەسنى كەسە كۆى بەرامبەرى خۆ نەشكىنىت يانزى ئەو كەسە ھەست ب شەرمى نەكەت، بۆ نمونە ل جەي داخوازيە كۆى ژ كەسە كۆى بکەى و يىژىيى (دەرگەھى بگرە)، چىدبىت كارڤەدانىن نەرىنى پەيدا بکەت لەورا باشترە يىژىيى (بى زەحمەت دى شىي دەرگەھى گرى)، ئەڤە دى يا جواتر و پەسەندتر و كاريگەرىييا خۆ دى پتر ھەبىت، ھەروە كۆى (براون و ليفىنسۆن) دەربارەى رىزگرتنى دىيژن: رىزگرتن ستراتييجىيە كە كارا و دروستە، د بارە كۆى دياركرىدا بۆ دويركەفتن ژ ململانى و رەفتارنى نەپەسەند دەيتە بكاراھىنان (Brown and Livenson, 1987, 240). ھەروەسا (ليچ) ئامازەيى ب ئەوى چەندى دكەت و د يىژىت: ھەر دەمى ئەرك د كرده ياندا ل سەر وەرگى گەلەك بىت، رىزگرتن دى كىم بىت، ھەر دەمى مڤايى وەرگى تىدا بىت، رىزگرتن دى گەلەك بىت (Leech, 1983, 107)

رىزگرتن پەيوەندىيى كۆمەلايەتى ب ھىز دكەت ھەر چەندە رىزگرتن ژ كەلتورە كۆى بۆ كەلتورە كۆى جودايە بەلى پراىيا جاران رىزگرتن ((ھەستى ئەرىنيە بەرامبەر بە كەسانى تر دەرەبرىت، جا ئەم ھەست دەرەپىنەش بە پىي كەلتور ل گۆراندايە)) (دزەي، ۲۰۰۹، ۱۲۵).

ژ ھەژىيە ئامازەيى ب ئەوى چەندى بکەين، كۆ رىزگرتن ب گەلەك رىكان ب دەستڤەدەيت، ژ ئەوان رىكان: (تونا دەنگى، پارستنا روى، زمانى لەشى و بكارھىنانا پەيشتى گونجاي، ... ھتد)ينە. مەبەستا ھەرە سەرەكى د رىزگرتنىدا رازىكرنا گوھدارانە، چونكى ئىك ژ ئىك ژ ئەركىن رىزگرتنى ئەو، كۆ ((رىزگرتن د زمانىدا ب گشتى و د ئاخفتنىدا ب تايەتى بۆ مەبەستا كاريگەرى و رازىكرنا گوھدارى بكار دەيت، داکو بشىت كاريگەرىپى ل دەرونى گوھدارى بکەت و د ئەنجامدا ئەوى ب ھىزرا خو رازىبکەت. ئەڤجا دەمى يىژىيى بكار دەيت، كاريگەرى و رازىكرن ژى نامىنىت)) (عەلى، ۲۰۲۴، ۲۲۲). و ئەڤ چەندەژى پراىيا جاران د ناڤ ھندەك ژ كرده يىن ھەستدەرىپىنىدا دياردبىت، وە كۆى (سلاڤكرن، پىرۆزباھىكرن، لىبورىنخواستن، پەسەنكرن، ... ھتد) رىزگرتن د ناڤ كرده يىن ئاخفتنىدا رولە كۆى بەرچاڤ و كاريگەر ھەيە، چونكى ((رىزگرتن لە كرده ي ئاخواتندا پىويستىيە كۆى سەرەكىيە و ھاندەريكى باشە بۆ زالبون بە سەر گرت و روبەروبوئەكاندا)) (مەعرف، ۲۰۱۲، ۶)، بۆ نمونە:

- سوپاس بۆ ھارىكارىيا تە. (رىزگرتن ب رىيا سوپاسىكرنى)

- جوانىيا تە وەلات يى داگىر كرى. (رىزگرتن ب رىيا پەسەنكرنى)

(ھافركەيت)، دياردكەت كۆ جوداھى د ناڤبەرا كرده يىن ھەستدەرىپىنى ئەوین تە كەزى ل سەر ئاخفتنكەرى دكەن و ئەوین تە كەزى ل سەر گوھدارى دكەن ل دويڤ نياز ئەنجامدانا ئەركىن رىزگرتنى دىنىت. ئەو ھەستدەرىپىنى كۆ تە كەزى ل سەر گوھدارى دكەن، بۆ نمونە: (بەھىدارى، سوپاسدارى، پەسن) ھژمارا ئەوان پترە ژ ئەوان يىن تە كەزى ل سەر ئاخفتنكەرى دكەن ژبەر ئەركىن رىزگرتنى ئەوین ئەو ئەنجام ددەن خۆ ئەگەر ناڤەرۆكا ھەستى د ناڤ پەيشتى ئەويدا يا ئامادەژى بىتن (haverkate, 1993, 149-150). ئانكو ئەوكرده يىن تە كەزى ل سەر گوھدارى دكەن پترن، گوھدار پترى مڤا بەخشە ئەوژى ل دەمى (سوپاسى) يا ئەوى دەيتە كرن يان (پەسن) ئەوى بەيتە كرن، ئەو كرده يىن بۆ ئەوى دەيتە

ئاراسته کرن، ریزگرتنی روله کی بهرچاڤ د ده‌برینا ئەوان کردەیاندا هەیه، چونکی ئەف کردەیه ده‌برینکرنه ژ ریزگرتنی. ل دەمی ئاخفتنکەری بقیه ریزگرتنی د ئاخفتنا خۆدا بکار بهینیت، گەلەك جارن پەناپی بۆ کردەیین هەستەبرینی دبهت و بکار نه‌هینانا ئەوان دبیتە ییزیزی، بۆ نمونه ل دەمی ئاخفتنکەر ب ئەفان شیوازی ل خواری داخواییه کی ژ گوهداری دکەت:

- ئازاد برا داخوایا لیبوریی ژ ته دخوازم، بلا بۆ جارەکا دی بیت. (ریزگرتن ب رپیا لیبوریخواستی)
- جاری من نوکه مه‌جال نینه، هه‌تا بگه‌هم. (ریز لینه‌گرتن)

ئەف هەردو رسته‌یه هەمان مه‌به‌ستن، ئەوژی نه‌بونا ده‌مییه، به‌لی ئیک ژ ئەوان ب رپکا کردەیا (لیبوریخواستن) ئ شیوازه کی ریزگرتنی هاتییه بکارهینان و رسته‌یا دی چ شیوه‌یین ریزگرتنی تیدا دیارنابن. واته د شایندایه ییزین کو شیوازی جودا ل دەمی ئاراسته‌کرنا کردەیان، کاریگه‌ریا ئەوان ل سەر کارفەدانا گوهداری یا جیاوازه، واته هنده‌ك شیوازی ده‌برینی دشین پتر کاریگەر بن ژ شیوازه کی دی یی ده‌برینی و ئەف چه‌نده‌ژی گریدای لایه‌نی ده‌رونی یی ئاخفتنکەرییه، چونکی هەر تاکه‌که‌سه‌ك د ناخی خۆدا پتر چه‌ز ژ شیوازه کی ئاخفتنی دکەت. هه‌روه‌کی به‌ری نوکه مه‌ ئاماژه‌ پیدای، کو پرانییا کردەیین هەستەبرینی دبته ئە‌گه‌ری ریزگرتنا که‌سی به‌رامبه‌ر، بۆ نمونه ((په‌سن ده‌یتە هژمارتن وه‌کو ستراتیژییه‌کا هه‌ری به‌ربه‌لاف ژبو ده‌برین ژ ریزگرتنی)) (حسین، ۲۰۲۴، ۲). په‌سنی ب خۆ بنه‌مایه کی ریزگرتنی تیدا هه‌یه هه‌رده‌می ئەف کردەیه ده‌یتە گوتن دبیتە ئە‌گه‌ری په‌یدابونا ریزگرتنی، چونکی ((ریزگرتن مجامله‌کرنا گوهدارییه ژبه‌رکو په‌سنا ئاخفتنکەری دکەت و ئاخفتنکەر هه‌ولدده‌ت گوهداری وه‌سا نیشانبده‌ت کو ل ده‌ف ئەوی گەلە‌که ئەفجا ییزیزی هیزشکرنه بۆ سەر هه‌ستین ئەوی)) (عه‌لی، ۲۰۲۴، ۲۲۲). بۆ نمونه:

- ته ئەفروکه گەلە‌ك یا خۆ جوانکری.
- هه‌روه‌سا کردەیا (شانازیکن) دبیتە ئە‌گه‌ره کی هه‌ره‌سه‌ره کی ژبو دیارده‌یا ریزگرتنی، چونکی ل دەمی ئاخفتنکەر شانازی ب گوهداری دبهت بۆ هه‌ر مه‌به‌سته‌کا هه‌بیتن، ئیکسه‌ر گوهدار هه‌سته ب ریزگرتنی دکەت، بۆ نمونه:
- ئەز شانازی ب ته دبه‌م ماموستایی من یی هیزا.
- ماموستا پشتی گوتنا ئە‌فی رسته‌ی ئیسەر هه‌سته ب ریزگرتنی دکەت و وه‌سا بۆ ئەوی دیاردبیت کو ل ده‌ف قوتایی خۆ جه‌ی ریزو حورمه‌تیی.

ديسان (سوپاسیکرن) کردەیه‌کا هەستەبرینییه و دبیتە ئە‌گه‌ری ریزگرتنی واته ((وشه‌کانی سوپاسکردن له‌سه‌ره‌تا و ناوه‌راست و کوتایی گوتار دین که به‌ وشه‌ی ریزگرتن و شوکرکردن داده‌نریت، ئەمه‌ش ئاماژه‌یه بۆ هاوسوزی و نزیکي وه‌رگر)) (عمر و حمد، ۲۰۲۳، ۴۸). سوپاسیکرنا که‌سه‌کی به‌رامبه‌ر ئە‌نجامدانا کاره‌کی، ریزگرتنی په‌یدا دکەت. به‌روفاژی ل دەمی سوپاسیکرن نه‌هینه گوتن ل ئەوی ده‌می دی ییزیزی په‌یدا بیت، بۆ نمونه:

- سوپاس بۆ ئە‌فی هاریکاریا هه‌وه ل گەل مه‌ کری قه‌نجیا هه‌وه ناھیتە ژیرکرن.
- هه‌روه‌سا (سلافکرن) کردەیه‌کا هەستەبرینییه بریتییه ژ کریاره کی بۆ پیشوازیکنی ده‌یتە بکار هینان، هه‌روه‌سا ئەف کردەیه هه‌ستی که‌سه‌کی ل سەر ریزگرتن و وه‌رگرتنا په‌یوه‌ندییه هه‌فالینی ده‌ردبیت (Tanjung, 2021, 92) چونکی دیارترین شیوازی ریزگرتنی د کردەیا سلافکرنیدا کومدبیت، سلافکرن هیزه‌کا سه‌ره‌کییه بۆ ب هیزکرنا په‌یوه‌ندییه کومه‌لایه‌تی ئە‌گه‌ر هات و مرو‌فی سلاف ل که‌سه‌کی نه‌کر و مرو‌ف چافه‌ری هندی بیت، کو ئەو سلافی مرو‌فی بکه‌ت، ئە‌فه نیشانه‌یا خرابه و دبیتە ییزیزی به‌رامبه‌ر ئەوی که‌سی. واته ((سلافکرن ژ پیخه‌مه‌ت ریزگرتنی ده‌یتە بکارهینان ئە‌رکه‌کی گرنه‌گه ژبو هه‌فگرتن و پیگه‌گریدانا جفاکی هه‌روه‌سا ده‌برینی ژ ریزداریی دکەت)) (ئه‌حمده‌، ۲۰۲۳، ۱۰۰).

(هیس) ئاماژه‌ی ب ئەوی چه‌ندی دکەت، کو کردەیین هەستەبرینی په‌یوه‌ندییا ئەوان ب ریزگرتنییه ئە‌وه، ئەو ریزگرتنا ناخی ب خۆفه‌دگرن وه‌کی (سلافکرن، سوپاسی، پیروزیایه، لیبورین، ریزگرتن و په‌سنکرن) به‌لی دشایندایه ییزیزی ب خۆفه‌ بگرن وه‌کی: (نه‌فره‌تکرن، گازنده‌کرن، تومه‌تبارکرن) (Hess, 2017, 14). ژ هه‌ژییه ئاماژه‌ی ب ئەوی

چهندى بكهين، كردهين ههستدهربينى ل دهى بۆ مه ره ما ريزگرتنى دهينه بكار هينان، دشت ب شيويه كى راسته وخو و نه راسته وخو د كردهين ههستدهربيندا بهين، بۆ نمونه:

- گه لهك داخوازا لىبورينى دكه م، بۆ گىروبونا من. (لىبورينا راسته وخو)

ئه فه دهربينه كا ههستدهربينى يا راسته وخويه، كو ئاخفتنكه ر ب راسته وخوي و ب ريزگرتنه دهربينى ژ په شيمانىيا خو دكه ت كو پى گىروبوى.

- تو هه مى گاڤا دده مى خودا دگه هى! (گازنده كرنا نه راسته وخو)

ئه فه دهربينه كا ههستدهربينى يا نه راسته وخويه ئاخفتنكه رى نه قىيايه گازنده يا راسته وخو ژ گىروبونا گوهدارى بكه ت، داکو نه بيه جهى ييزينى له ورا پرايىا جارن ((ژبو هندى ئاخفتنكه ر گازنده كا جوان و ب ريز و نه يا دلئيش پيشكىشى- به رامبه ر بكه ت، پيدىيه ب رىكا ستراتيجه يه تين گازنده يى يين نه راسته وخو په ياما خو بگه هينيه كه سى به رامبه ر، چونكى هه ر ئه فه ئاخفتنكه ر و گوهدارى ژ تىكچونا بارودوخى دپاريزيت و تا راده يه كى نابيه ت ئه گه رى هندى كو ئاريشه بكه فنه د نافه را ئه واند)) (عه لى، ٢٠٢٣، ٦٢). د پشت كرده يين ئاخفتنى يين نه راسته وخودا ئه وپن دبنه ئه گه رى تىكچونا روپى گوهدارى، ئه گه ره كى ريزگرتنى پى هه ي هنده ك ژ زمانفانان هه ولا دياركرنا واتا پراگماتيكييا ئه وان كرده يان يا دى و ئه و كرده يه ب توخمه كى بنه رته يى ريزگرتنى ددانن (Brown and Livenson, 1987, 268)، وه كى كرده يين (گازنده كرن، فه رمانكرن، داخوازيكرن، رازينه بون... هتد). نه راسته وخويا ئه وان ژ به ر ميكانزمه كا زمانىيه بۆ ريزگرتنى. ژ هه زى ئاماژه پىكرنن، كو ريزگرتن دبته دو جوړ ئه وژى ريزگرتنا ئه رپى و ريزگرتنا نه رننن:

أ- ريزگرتنا ئه رنن: ئه ف جوړى ريزگرتنى ((هه ميشه بۆ به رز نرخاندنى روخسار و هه لويستى كه سى به رامبه ر به كاردىت. ئاماژه يه بۆ هاوارى و گونجان له نيوان كه سى ئاخپه ر و به رامبه ره كه ي)) (شريف، ٢٠١٥، ١١) ب واته يه كا دى، ئه ف جوړى ريزگرتنى ((به رىكه ي چهنه شتىكى جياوازي وه كو، ستايشكرن، بانگه يشتكرن، پياهه لدان و سلاوليكردنه وهن)) (مه عروف، ٢٠١٢، ٧٨) بكار ده يت. ئه ف جوړه پرايىا جارن د نافه را دوكه سين نيزىكى ئيك دهينه بكاره ينان. وه كى (سوپاسيكرن) ئه ف سوپاسيه دهربينه ژ ريزگرتنا ئاخفتنكه رى بۆ گوهدارى كو كاره ك بۆ ئه وى ئه نجامدايه، بۆ نمونه:

أ- گه لهك سوپاس بۆ هاريكارىا ته.

ب- پيدى ناكه ت ئه م براين ئيكين.

ب- ريزگرتنا نه رنن: د ئه فى جوړى ريزگرتنىدا ((ئاخپه ره له كاتى داواكرن و نه بونى دلنپاي له جبهه جىكردى له لايه ن داوا لىكراوه وه په نا بۆ ئه م ستراتيژه ده بات، واته به ووى بونى ترستىك له ره تكدنه وه داواكه ي هه ولده دات توانا زمانىيه كانى به كاربخت بۆ به ده سته ينانى مه به سته كه ي ئه ويش له رىكه ي به كاره ينانى گرمانه و دهربينى نه رم و نيان، كه سيمى دو دلى ب گفتوگويه كه يه يدا دهرده خات)) (شريف، ٢٠١٥، ١٢) وه كى: پى زه حمه ت، ببوره، هه ر چهنه دى ته ماندى كه م، داخوازا لىبورينى دكه م... هتد. د ئه فى جوړى ريزگرتنىدا مه رج نينه په يوه ندىيه كا نيزىك د نافه را ئاخفتنكه راندا هه بيت و چيدبيت پله يين ئه وان يين ژيك جودا بن، واته ده مى ئاخفتنكه رى بقت داخوازييه كى ئاراسته ي گوهدارى بكه ت و دى هه ولده ت شىوازه كى وه سا داخوازييا خو ئاراسته ي گوهدارى كه ت، كو نه بيه ت ئه گه رى كارفه دانين نه په سه ند يانزى ره تكرنا ئه وى داخوازي، به لكو ببته ريخوشكه ره ك بۆ رازيبونا داخوازييا ئه وى، ئه ف جوړى ريزگرتنى، پتر د كاوبارين فه رميدا هيه ت بكاره ينان، بۆ نمونه:

أ- ببوره ريزدار دى شيم پرسياهه كى كه م.

ب- فه رمو ريزدار.

ئه و دابه شكرنا (سىرل و فاندهرقيكن)ى بۆ جوړين كرده يين ههستدهربينى دهستنيشانكرن، پترىا ئه وان بنه مايه كى ريزگرتنى تيدا هه يه وهك نيشانه يه كا ريزگرتنى دهينه بكاره ينان، يانزى ئه ف كرده يه دشت ب شيويه كى وه سا بهينه دهربين، كو ريزگرتنى نيشان بده ن. واته ئه ف كرده يه، روله كى مه زن د ريزگرتنىدا دگيرن و دبنه هاريكار ژبو بهيزكرنا

په یوه نډیښ کومه لایه تی د ناقبه را تاكه كه ساند ا و کاریگه ریډ دروستبكه ن ب تایبه تی، ته گه ر ب واتایا خو یا راسته قینه بهینه دهر پین وه کی ته فی خسته ی ل خواری دیار :

رونکر	نمونه	بنه مایډ ریډگرتی	کرده یډ هسته در پین
دانپیدان ب خه له تیډی و هه سترن ب بهر پر سایه تیډی بهرام بهر هه ستین که سی بهرام بهر، نیشانه یا ریډگرتیډی.	لیبورین دخوازم، من نه دفییا ته بازار بدهم.	به ل	لیبورین خواستن
قه درگرتنا هه لویستی که سه کییه، ته فیه ژی نیشاندانا ریډیډی.	گه له ک سوپاس بو هاریکاریا ته.	به ل	سوپاسی کرن
هه فیشکی د خه مېدا و نیشاندانا هه ستین هه فسوزیډی، ریډگرتنه ل خه م و کوفانین که سی بهرام بهر .	خودی عه فو ئازا بکه ت و ره می پ ببه ت، هه فیشکین خه ما هه وهینه.	به ل	سه ره خو ش
دانپیدان و که یفخو ش ب ده ستره ف یان رویدانه کا خوش یا که سه کی، ریډگرتنه ل سه رکه فتن و خوشیا نه وی.	پروژبیت سه رکه فتن ته، هیفییا به راده وامیی بو ته دخوازم.	به ل	پروژباهی
ئاخفتنکه ر دشی ت ب ریډگرتنه ته فی کرده یډ دهر پیت، به ل بنه مایډ نه وی نه ریډگرتنه، هه تاکو هندک جارن دبیته بیډیډی.	تو هه می گا فا درهنگ ده یی بوچی زیکا ناهی.	نینه	گازنده کردن
ته فیه دهر پینا هه ستین که سوکی یډ ئاخفتنکه رییه، په یوه نډییا نه وی ب ریډگرتنا که سی بهرام بهر فیه نینه، پتر ل سه ر باری نافخو یی ئاخفتنکه رییه.	ته ز چه نډ ی خه مگینم ب ته فی چه نډی، خودی ته فی خه می ل سه ر من سفک بکه ت.		خه م و په زا ره
دهر پینا رازینه بوډی و دژایه تیډیډی دشی ت ب شیوازی ریډگرتنه بیت، به ل ته ف کرده یه ب خو ل سه ر بنه مایډ ریډگرتی نیه، به لکو ل سه ر رازینه بون و دژایه تیډیډی.	ته م دژی ته فی بریارینه، رابن خو پیشندانان بکه ن.	نینه	دیاری کردن رازینه بوډی
شه رمارکن وه کی دیارکنا رازینه بوډی، ل سه ر بنه مایډ ریډگرتی نینه، پتریا جارن دژی ریډگرتنا نه وی که سی یان نه وی تشتییه، نه وی هاتییه شه رمارکن.	توبیارانکنا ناوچه یډ کوردی ژ لایډ حکومتا تورکانفه ئیدانه و شه رمار دکه ین و جهی قه بیلکری نینه.	نینه	شه رمار کردن
شانازیکنا ب که سی بهرام بهر نیشاندانا قه در و ریډیډی.	شانازی ب ته دبه م بابی من ی هیژا.	به ل	شانازی کردن
دهر پینا په سنکرن هه زژیکریډیډی بو که سه کی یان تشته کی، ته فیه ژی نیشانه یا ریډگرتیډی.	چاقین ته گه له ک د جوان و سه رنجراکیشن.	به ل	په سن
ستایش و مه دکرنا که سی بهرام بهر، قه در و ریډگرتنه کا مه زن نیشاندده ت.	هوین قاره مانن و خودان شیان.	به ل	ستایش – مه دح
نیشاندانا که یفخو شیی ب هاتنا که سه کی و پیشوازییه کا گه رم لیکرن، نیشانه یا ریډگرتن و میه فان په روه ریډیډی.	ب خیرهاتی سه رسه ران و سه ر چافان.	به ل	ب خیرهاتن

سلافکرن	بهلی	سلاف، رۆژ باش گهلی هه فالین هیژا	کرده یا دهستیپکا په یوه ندیییه، دانپیدانه ب هه بونا که سی بهرامبه و نیشانا رێزگرتنیه د په یوه ندیی جفاکیدا.
---------	------	----------------------------------	---

خشته یی ژماره (٤) جوړین کرده یی هه سته درپیی و دیارکرنه مای ریزگرتی

ههروه کی مه پشتر ئامازه پیدای کو پتریا کرده یی هه سته درپیی به مای ریزگرتی تیدا ههیه، واته دهی ئاخفتنکه ر
ئه فان کرده یان دهردبیت، به مای ریزگرتی تیدا دیاردبیت، به لی گازنده کرن و دیارکرنه پازینه بونی و شه رمزارکرن،
هه رچه نده ئه ف کرده یه ل سه ر به مای ریزگرتی نیین، به لی شیوازی ئه نجامدانا ئه وانا گه له ک گرنگه. مروف دشیت
ئه فان کرده یان ب زمانه کی ریزگرانه و دویر ژ بی ریزی درپیریت.

ئه ف چه نده مه دایه دیارکرن، په یوه ندی ب (روی- روخسار) ئاخفتنکه ر و گوهداریفه ههیه. ئه ف زارافه د
زمانفانییدا ب تیور ریزگرتی ل سه ر دهستی (براون و لیفینسون) هاته پیشکیشکرن و ئه فی زارافی په یوه ندی ب زارافی
ریزگرتنیه ههیه. ئه و د تیور خویا ریزگرتنیدا دیژن: (روی) بریتییه ژ وینه یی که سی یی گشتی کو هه ر که سه کی بو خو
دقیت، هه ر دیسان ئامازه یی ب ئه و یی چه ندی ددهن کو دشیاندایه روی ژ لای سوزداریتفه بهینه وه به رهینان دیسان د
شیاندایه بهینه ژ دهستان، سه خیریکن و باشکرن ههروه سا دقیت گرنگی یی بهیته دان. روی دولایه ن یی ههین
ئه وری (روی ئه رینی و روی نه رینی) یه روی ئه رینی: داکویی ل سه ر حه ز و ئاره زویا گوهداری دکهت کو ریز لی بهیته گرتن
و ژ لای که سانی د نافا جفاکیدا بهینه په سه ندکرن. روی: نه رینی بانگه شه کا ساده یه بو مافی نه روخاندن و ژنافه چونا
که سایه تی و پاراستن که سی واته یی سه ربه خو و ئازاد بیت (Brown and Levinson, 1987, 61)، بو نمونه:

- (روی ئه رینی)، سلاف هه فالی من یی هیژا و قه درگران؟ د ئه فی جوړیدا ئاخفتنکه ری روی ئه رینی ب ریزگرتنه د
(سلافکرن) ئیدا نیشاندایه، کو ئاخفتنکه ری په یه فوخوشه ل گه ل ئه و یی که سی سلافکریی، کو هه فالی ئه ویه.

- (روی نه رینی)، بوچی کراسی ته یی کورته؟ د ئه فی جوړیدا ئاخفتنکه ری خو ل سه ر گوهداری سه پاندیه و هه ولدایه
(گازنده) یی ب شیوه یه کی راسته وخو ژ گوهداری بکهت و مایتیکرنی تیدا بکهت و ئازادییا ئه و یی تیک ببهت.

د دهی دانوستاندنیدا هنده ک جاران، ئه ف (روی) یه، تیکدچیت و هنده ک جاران دهیته پاراستن، ئه ف چه نده زی
ل دویف سروشتی ئه و یی دانوستاندن دیمنیت کا ئاخفتنکه ری دقیت روی تیک ببهت یانزی ب پاریزیت ژ تیکچونی،
ههروه کی (براون و لیفینسون) دیژن: (روی): ب ریکا سوزدانی ب دهستقه دهیت و ئه ف روییه دشیاندایه بهیته ژ
دهستان و پاراستن و باشکرن له ورا یا پیدقیه ل دهی کارکرنی به رده وام گرنگی یی بهیته دان (هه مان ژده ر و هه مان لاپه ر).

ل دهی کرده یی هه سته درپیی ب مه ره ما خو یا راسته قینه دهینه درپین، پتریا ئه وان دبه ئه گه ری پارستنا روی
واته روی تیکناده ن، چونکی ئه ف کرده یه بو مه ره ما رازیکرن و ریزگرتی دهینه بکارهینان وه کی (سلافکرن، سوپاسیکرن،
ب خیره اتن و پیروزیابه یکن... هند)، بو نمونه:

- سلاف گه لی هه فالین هیژا. (پاراستنا روی)

- سوپاس بو هاریکاریا ته. (پاراستنا روی)

- پیروزییت سه رکه فتنا ته تو یی ژ هه زی خه لاتین مه زنتری. (پاراستنا روی)

به لی هنده ک ژ کرده یی هه سته درپیی دبه ئه گه ری تیکچونا روی، بو نمونه: (گازنده کرن) دبیه ئه گه ری تیکچونا
روی، ب تایبه تی ئه گه ر ب شیوه یه کی راسته وخو بهیته درپین ههروه کی (براون و لیفینسون) دیژن: گازنده کرن ژ
کرده یی تیکچونا روی مروفینه، چونکی تیگه هشتا ئه و یی ژ لای ئاخفتنکه ری یان گوهداریفه، چیدبیت روی ئه رینی و
نه رینی یی ئاخفتنکه ری و گوهداری بگوهوریت (هه مان ژده ر و هه مان لاپه ر). دیسان ئه و دربارهی گازنده کرنی دیژن:
گازنده ب ئاشکه رای دبه ئه گه ری تیکچونا روی ئه رینی یی گوهداری، ژبه رکو ئه و دژی ئاره زویا که سی دچیت، له ورا ئه و
گازنده یا ئاخفتنکه ر پیشکیشدکهت، ژبو هندیییه، کو ئه و یی دقیت ئه و که سه یی په سه ند بیت و خودان ریز و حورمهت
بیت له ورا ئه فی گازنده یی ژئ دکهت. ههروه سا گازنده کرن دبیه ئه گه ری تیکچونا روی گوهداری یی نه رینی، له ورا

ئاخفتنكەر داخوازى ژ گوهدارى دكەت ئەوى كړيارا خراب دوباره نه كەت و هندهك جارن داخوازا چاره سهرى دكەت كو ئەفه دبته رېگر ژبو نازاديا سهره دهريكرنا گوهدارى. ههروه كى ئەوى دقېت سهره دهريى بكهت. (هه مان ژيدير و هه مان لاپه ر)، بو نمونه:

- ئەوى په رتوكى بزقرينه جهى ئەوى يى دروست د رفاتكيدا.
ئەف رسته يال سهرى ديار، وەسا بو مه ديار دبته، كو كه سه كى په رتوك د ناف رفاتكيدا ده ريكستيه ئەف چهنده بويه ئە گهر كو نه خوشى بو ئەوى دروستكريبه، واتە ب دلى ئەوى نينه، له ورا ل دەمى ئاخفتنكەر ئەف نمونه يال سهرى ديژيته ئەوى كه سى كو گوهداره، دى بته ئە گهر كو رويى ئەوى تيكبجيت، چونكى چ رېگرتن و ده بريينى رېگرتنى د ئاخفتنا خوډا بكارنه هينينه ديسان ئاخفتنكهرى ب ئاشكەرياي داخواز ژ گوهدارى كريبه ب چاره كرنا ئاريشه يى رابيت و په رتوكى بزقرينته جهى ئەوى يى دروست د ناف رفاتكيدا. ب شيويه كى گشتى گازنده كرنا ل ئەوى دەمى دهيته كرنا ((ل دەمى ئاخفتنكەر سهره دهريى ل گهل رازينه بون يان تورپون ژ كريبه كى كو ب شيويه كى نه ژهه زى كاريگه رى ل سهر ئەوى كريبه و گازنده كرنا كه ژبو تيكچونا روخسارى گوهدارى ژبه رهندي يا پيدقييه ل سهر ئاخفتنكهرى ب شيويه كى هشيار بيژيت يان بكاربهينيت ژبو هندی داکو هه ستين گوهدارى بريندار نه كەت)) (عهلى، ۲۰۲۳، ۲۸). ده ربارەى ئەف چهندي (بو كسەر) ديار دكەت كو ((دو جوړين گازنده يان هه نه كو ژ لايى كاركرن و شيويه ئەوانقه دهينه ژيكدوكرن ئەوژى گازنده كرنا (راسته وخو - Direct complaint و يا نه راسته وخو - Indirect compliment)، گازنده كرنا راسته وخو رپيدره بو كرده ي تيكچونا روخسارى (روى)، به لى گازنده كرنا نه راسته وخو ئەف ب دروستكرنا هه فگرتنى و د كارليكرنا جفاكيدا رادبته)) (هه مان ژيدير، ۴۰)، له ورا ئە گهر ئاخفتنكهرى بقت، رويى گوهدارى تيك نه دت واتە بپاريزيت، ئەو دشت گازنده يا خو ب شيويه كى نه راسته وخو بكهت و ب فى شيويه رويى ئاخفتنكهرى دهيته پاراستن ژ تيكچونى، بو نمونه:

- ئە گهر جارا بهيت تو باش بخوينى، پشتراستم دى ده رچى.
د ئەف رسته ييدا ئاخفتنكهرى ب نه راسته وخو يى گازنده ژ گوهدارى كرينه كو پشتر ده رنه چويه داکو رويى ئەوى تيكنه چيت، په نا برييه بهر گازنده كرنا نه راسته وخو. پيدقييه ئەوى چهندي ژير نه كەين كو ((دبته گازنده يا راسته وخو ببته كرده ي تيكچونا روخسارى ئاخفتنكهرى، ژبه ركو ئاخفتنكەر هه ست و سوزين خو ل سهر گوهدارى دسه پينيت، ژبه رهندي گوهدار ب شيويه كى ئەرينى ئەوى چهندي ئاخفتنكەر ديژيته تيناگه هيت)) (عهلى، ۲۰۲۳، ۴۳).
ل دوماه يى پيدقييه ئاماژه يى ب ئەوى چهندي بدين، كو ئاخفتنكەر د گه هاندنا په ياما خوډا ل دويف ئەوى ده وروبه رى ئاخفتنكەر و گوهدار تيدا، دشت ب هه ردو كرده يان رابيت واتە دشت روى تيكبته يانژى بپاريزيت، واتەل دەمى ئاخفتنكهرى بقت روى بپاريزيت، د شيانا ئەويدا هه يه ب هه ريكه كا هه بيت ب پاريزيت و ئە گهر ژى ئەوى فييا روى تيكبته، دشت ئەف چهندي ژى ئەنجام بدت، واتەل دەمى ئاخفتنكەر (سوپاسيه كى، ليبورينه كى، سلاقه كى، ب خپره اتنه كى، په سنه كى... هتد) بكاردهينيت، ئە گهر ب شيوازه كى رېگرتن و راستگويانه ئەفان كرده يان ده ريريت، ديبيته ئە گهرى پاراستنا روى و بهروفاژى ئەوى، دى بته ئە گهرى تيكچونا روى، بو نمونه:
أ - ئەز خه له تبوم. (تيكچونا رويى گوهدارى)

ب- ببوره ب راستى من نه دزانى دى ئەف چهنده روى دت. (پاراستنا رويى گوهدارى)
(سيرل و فاندهرفيكن) ي ئەو جوړين بو كرده ي هه سته ريرينى ده ستنيشانكرن كو (۱۳) جوړن، پتريبا ئەوان دبته ئە گهرى پاراستنا روى واتە روى تيكنا دهن، ئەوژى ئە گهر ئەف جوړى كرده يى ب راستگويانه بهينه ده ريرين واتە ئاخفتنكەر ب راستى ده ريرينى ژ ئەوى هه لويستى بكهت، ئەوى ده ريريت، بو نمونه ل دەمى ئاخفتنكەر بيژيت (ببوره) دقېت ئەو ب راستى هه ست ب ئەوى په شيماينى يان خه مى بكهت داکو ئەو ليداوانا ئەوى داي يا راست و دلسوزانه بيت، چونكى ئيك ژ مه رجين هه سته ريرينا سه ركه فتى ئەوه، ل دەمى ئاخفتنى تو يى راستگويى (Al-Shahri, 2004, 158).
كه واتە راستگوييا هه سته ريرينى نه ب تنى د باره كيدا، به لى ل گوره ي شيواژى ده ريرينى دهيته گوهورين له ورا ليبورين

ب تێ ل ئەوی دەمی دێ یا راستگۆ بیت، ل دەمی ئاخفتنکەر هەست ب پەشیمانی بکەت بۆ ئەوی تەشتی چۆبوی. (سیرل) ئاماژە ب ئەوی چەندی دکت کو مەرچی راستیی بۆ کردەیا هەستدەربیری ل دویف جۆری کردەیا هەستدەربیری دەیتە گوهرین، لەورا داخوازا لیوری دێ یا راستەقینەبیت، ئەگەر ئاخفتنکەر ب دروستی پەشیمان ببیت و بۆ ئەوی تەشتی داخوازا لیوری بکەت، یان پڕۆزایهییە کا راستگۆیانە ئەگەر ئاخفتنکەر هەست ب خۆشیە کا راستەقینە بکەت، دەربارە ی ئەوی تەشتی گوهدار پێ دلخۆش (سیرل، ت: اسماعیل، ۱۸۴، ۲۰۱). ل ئەقیری بۆ مە دیاردبیت ئەگەر ئاخفتنکەری ب راستگۆیانە کردەیین هەستدەربیری دەربرین، پتریا ئەوان دبنە ئەگەری پاراستنا روی و ریزگرتن و رازیکرنی ل دەف گوهداران پەیدا دکت.

ئەنجام:

- پشتی فە کۆلین ب دوماهیە هاتی ئەم گەهشتینە ئەفان ئەنجامین ل خواری دیار:
- ۱- کردەیا هەستدەربیری، سەرەرای هندی کو ب پلەیا ئیک دەربرینا باری دەرونی ی ئاخفتنکەریه، بەلێ ئەف کردەیا پتریا جاران، بۆ مەبەستین وەکی: (ریزگرتن، رازیکرن، ئاراستە کرن و پاراستنا روی... هتد) دەیتە بکارهینان. لەورا ئەف کردەیی پەیوەندی و کاریگەریه کا ب هیز ل گەل ئەفان کردەیان هەیه.
- ۲- بکارهینانا کردەیین هەستدەربیری، ب تێ بۆ دەربرینا هەستین ئاخفتنکەری نینە، بەلکو ئەف کردەیه دبیتە ئامرازە کێ گرنک د ستراتیژیەتین گفتوگۆیندا و دشتی کاریگەری ل سەر چاوانیا وەرگرتن و جیبه جیکرنا کردەیا ئاراستە کرنی وەکو: (فەرمان، داخوازی و پرسیار... هتد) بکەت. ئاخفتنکەری شارەزا دزانیت دێ کەنگی و چاوا ئەفان هەردوک کردەیان ل گەل ئیک بکارهینیت، بۆ گەهشتن ب ئەوی ئارمانجی یا ئەوی دفت بگەهیت.
- ۳- ل دەمی کردەیین هەستدەربیری دەیتە دەربرین، پتریا ئەوان دشتین ببنە پالدرە کێ هەرە ب هیز کو ریزگرتنی ل دەف ئاخفتنکەری پەیدا بکەت و پتریا جاران ئەف کردەیه دەیتە گوتن ژبو هندی بشت کەسی بەرامبەری خو ژبو هەر مەبەستە کا ئاخفتنکەری ی هەیه، ژ خو رازی بکەت، واتە رازیکرنا ئەوان ب دەستخۆفە بهینیت.
- ۴- کردەیین هەستدەربیری وەکی (سوپاسیکرن، لیورینخواستن، پەسن، پڕۆزایه، سەرەخۆشی... هتد)، دشتین کاریگەری ل پەیوەندی جفاکی بکەن، بۆ نمونە: (سەرەخۆشی) هەقسوزی و پشتەفانی نیشاندەت. (لیورینخواستن)، پەیوەندی تیکچوی باشتەر لیدکەت. (سلاکرن)، نیشاندانا ریزیە و دبیتە ئەگەری فەکرنا پەیوەندیان. (پەسن)، پەیوەندی جفاکی بهیتر لیدکەت و هەستین ئەرتی د نافەرە هەردو لایەناندا زیدە دکت، واتە پتریا کردەیین هەستدەربیری، هەستین ئەرتی و نیزیکیون د نافەرە مروفاندا پەیدا دکت.
- ۵- کردەیین هەستدەربیری پتریا جاران دبنە ئەگەری پاراستنا روی مروفی، بەلێ د ئەف کردەیه د هەمان دەمدا دشتین ببنە ئەگەری تیکچونا روی، ئەف چەندەژی د مینیتە ل سەر سروشتی ئەوی گفتوگۆیا د نافەرە ئاخفتنکەری و گوهداریدا هەیه. واتە رومە کێ دوسەرە ئاخفتنکەری بۆ چ مەبەست دفت دشت وەسان بکاربهینیت.

لیستای ژێدەران:

- ئەحمەد، کەلسوم خالید (۲۰۲۳)، شیکردنەوهی پراگماتیکی لە دەقی شانودا، نامە ی دکتورا، کۆلیژی پەرورەدی بنەرەتی، زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر.
- ئیراهیم، فوئاد جاسم، (۲۰۲۰)، شیکردنەوهی ستراتیژیەتی گوتار لە گوتارەکانی سەرۆکی هەریمی کوردستان مەسعود بارزانی (ریفراندومی سەرەخۆی وەک نمونە)، نامە ی ماستەر، کۆلیژی پەرورەدی بنەرەتی، زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر.
- توفیق، قەیس کاکل و مستەفا، پەروین عوسمان (۲۰۱۸)، کردە (ئاراستە کراوە کان- Directives speech Acts) لە گفتوگۆی پەرلەمانی کوردستاندا، گۆفاری توێژەر، بەرگی: (۱)، ژمارە: (۲)، بپ: ۵۲-۹.
- توفیق، قەیس کاکل و مستەفا، چیا عەلی (۲۰۲۱)، توندی و نیانی لە گوتاری سیاسیدا هەلژاردنی پەرلەمانی کوردستان بە نمونە، گۆفاری توێژەر، بەرگی: (۴)، ژمارە: (۱)، بپ: ۶۸-۷.
- جەمیل، نیوار و عەلی، شیرزاد سەبری (۲۰۲۱)، کردەیا تیکچونا رۆخساری و ستراتیژیەتین ریزگرتنی د ئاخفتنا سەنتەری خەلکی دەفوکا دەوکیدا، گۆفارا زانکۆیا دەوک، (زانستین مروفاپەتی و کۆمەلناسی)، پەرەبەندا: (۳۴)، ژمارە: (۲)، بپ: ۹۴-۱۳۷.

حسین، بەرهفان وەحید (٢٠٢٤) رێزگرتن وەک ئالافەک بۆ شەرفە کرنا کارفەدانێن پەسنکرتن، گۆفارا ئە کادیمییا زانکۆیا نەورو، پەربەندا: (١٣)، ژمارە: (٢)، بپ: ٨-١.

حمد، شێروان حسین و عمر، تەلار صباح (٢٠٢٣)، ستراتیژیەتی رازیکردن لە گوتاری تەندروستی حکومەتی هەرێمی کوردستان، گۆفاری زانکۆی راپەرین، بەرگی: (١٠)، ژمارە: (٣)، بپ: ١٦٠-١٩٦.

دزەبی، عەبدولواحد مشیر (٢٠٠٩)، واتاسازی چەند لیکۆلینەوێهێکی سیمانتیکی و پراگماتیکی، چاپی یەکەم، چاپخانە ی خانی، هەولێر.

سەعید، یوسف شەریف و عەساف، هیوا ئەحمەد (٢٠٢٣)، رۆلی کردە قسەییکن لە رازیکردندا، گۆفاری زانکۆی گەرمیان، خولی: (١٠)، ژمارە: (١)، بپ: ٢٠٥-٢١٩.

شەریف، ذکری نزار محمد (٢٠١٥)، رێزداری لە شێوەزاری بادینی زمانی کوردیدا، نامە ی ماستەر، کۆلیژی زمان زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر.

صالح، سەلوا فریق (٢٠٢٣)، ستراتیژیەتێن رێزگرتنێ ل دەف قوتابیێن زانکۆیا زاخۆ ل دویف مودێلا (براون و لیفنسن)ی، گۆفارا زانکۆیا دھوک، پەربەندا: (٢٦)، ژمارە: (٢)، بپ: ١٥٣١-١٥٤٩.

عصاف، هیوا احمد (٢٠٢٢)، بنەمای پراگماتیکی لە زمانی راگەیانندی کوردیدا، نامە ی دکتورا، کۆلیژی زمان، زانکۆی سەلاحەددین، هەولێر.

عمر، تەلار صباح و حمد، شێروان حسین (٢٠٢٣) بنەمای هاوسوزی لە ستراتیژیەتی گوتاری تەندروستی حکومەتی هەرێمی کوردستاندا، گۆفاری زانکۆی گەرمیان، بەرگی: (١٠)، ژمارە: (٢)، بپ: ٤٥-٥٨.

عمر، فاضل (٢٠٢٣)، زمانزانی یا گشتی، چاپا ئێکی، دەزگەهی سپێرێ پ چاپ و وەشانی، دھوک.

عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠١٣)، رازیکرن د گوتارا رامیاریدا، (فە کۆلینەکا پراگماتیکیه)، چاپا ئێکی، چاپخانا پارێزگەها دھوک، دھوک.

عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠١٩)، پەسن وەک ستراتیژیەکا رێزگرتنێ د زمانی کوردیدا، فە کۆلینەکا پراگماتیکیه، گۆفاری زانکۆ بۆ زانستە مەرفاھەتییەکان، پەربەندا: (٧)، ژمارە: (١)، بپ: ١٥-٢٩.

عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠٢٠)، کریارا داخوایی د زمانی کوردیدا ل دویف مودێلا (بلوم- کولکا و ئولشتاین)ی، گۆفارا زانستین مەرفاھەتی، زانکۆیا زاخو، پەربەندا: (٨)، ژمارە: (١)، بپ: ١-١٨.

عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠٢٣)، تیورا کریاریێن ئاخذتنی، چاپا ئێکی، پەرتوکخانا گازی بۆ بەلافرکرنی، دھوک.

عەلی، شێرزاد سەبری (٢٠٢٤)، تێگەشتنا پراگماتیکی، چاپا ئێکی، چاپخانا بەهیدیان، دەزگەهی بەهیدیان، دھوک.

عەلی، شێرزاد سەبری و عوسمان، ئەیاد فەیزوللاھ (٢٠١٩)، دەرپێنێن سوپاسیکرنی د زمانی کوردیدا، فە کۆلینەکا پراگماتیکیه، گۆفارا زانکۆیا دھوک، (زانستین مەرفاھەتی و کۆمەلناسی)، پەربەندا: (٢٢)، ژمارە: (١)، بپ: ١٤٨-١٧٨.

عەلی، شێرزاد سەبری و عوسمان، ئەیاد فەیزوللا (٢٠٢٤). تێگەهین پەشیمانی، لیویرینخواستن، رەتکرنی د زمانی کوردیدا، پەرتوکخانا گازی بۆ بەلافرکرنی، دھوک.

عەلی، میعاد سەبری، دزەبی، عەبدولواحد مشیر (٢٠٢١)، ستراتیژیەتێن گەزەندی د ئاخذتن سەنتەرێ دەفوکا دھوکیدا، گۆفارا زانکۆیا دھوک، زانستین مەرفاھەتی و کۆمەلناسی، پەربەندا: (٢٤)، ژمارە: (١)، بپ: ٢٧٩-٣٣٢.

عەلی، میعاد سەبری، (٢٠٢٣)، ستراتیژیەتێن گەزەندی د ئاخذتن سەنتەرێ دەفوکا دھوکیدا، چاپخانا گازی، دھوک.

محمد، ژیان عبدالله (٢٠١٤)، واتای رستە و رۆلی لە کردە ی پەیوەندیکردندا، نامە ی ماستەر، کۆلیژی پەروەرە، زانکۆی سەلاحەددین. هەولێر.

مەعروف، بەکر عمر عەلی (٢٠٠٠)، میتافۆر لە رەوانگە ی زمانییەو، نامە ی دکتورا، کۆلیژی زمان، زانکۆی سلێمانی، سلێمانی.

مەعروف، ئارام عەبدولواحد حەمە رەشید (٢٠١٢) رێزگرتن لە زمانی کوردیدا، لیکۆلینەوێهێکە لە بواری زانستی زمانی کۆمەلایەتیدا، نامە ی ماستەر، سکولی زمان، فاکەلتی زانستی مەرفاھەتییەکان، زانکۆی سلێمانی، سلێمانی.

مەنتک، ئاودێر عەبدوللا (٢٠٢٣)، وەتی سەرۆک، چاپی دوهم، چاپخانە ی دەستە ی ئینسکلۆپیدیای پارێ دیموکراتی کوردستان.

الحمیدان، ابراهیم بن صالح (١٤٢٦ هـ)، الإقناع والتأثير دراسة تأصيلية دعوية، مجلة جامعة الإمام، العدد: (٤٩) صص: ٢٤٠، ٣١٣.

الصراف، علي محمود حجي (٢٠١٠) في البراجماتيكية: الأفعال الكلام الأنجازية في العربية المعاصرة، الطبعة الأولى، الناشر، مكتبة الاداب، القاهرة.

الطبطبائي، طالب سيد هاشم (١٩٩٤)، نظرية افعال الكلامية بين الفلسفة اللغة المعاصرين والبلاغيين العرب، مطبوعات جامعة الكويت، الكويت.

سيرل، جون (٢٠١١)، العقل واللغة والمجتمع الفلسفة في العالم الواقعي، ترجمة: إسماعيل، صلاح، الطبعة الاولى، المركز القومي للترجمة، الجزيرة، القاهرة.

عكاشة، محمود (٢٠٠٧)، خطاب السلطة الاعلامي نحو تجديد لغة الخطاب، الطبعة الثانية، الناشر الأكاديمية الحديثة للكتاب الجامعي، القاهرة.

محمد، ميادة حمود عثمان (٢٠٢١)، أفعال الكلام التعبيرية في القرآن الكريم، سور الحواميم أنموذجا، المجلة العلوم التربوية والدراسات الإنسانية، المجلد: (٧)، العدد: (١٧)، صص: ٨٤ - ١٠٨.

نحلة، محمود احمد (٢٠٠٢). آفاق جديدة في البحث اللغوي المعاصر، دار المعرفة الجامعية، كلية الاداب-جامعة الاسكندرية- مصر.

محمدي، مجيد و سرخي، رحيم (١٣٩٨)، واكاوی کنش عاطفی در داستان های قرآنی با تأکید بر نظریه کنش منظور سیرل، مطالعات قرآنی و فرهنگ علوم اسلامی، پژوهشگاه انسانی و مطالعات فرهنگی فصل نامه علمی- پژوهشی، سال سوم، شماره چهارم، زمستان. صص: ١١٥-١٣١.

Agha, R.M.Q. (2005) *Expressive Speech Acts in English News Reports with Reference to Their Realizations in Arabic*. PhD Thesis, University of Mosul.

Aini, N., Djatmika, Sumarlam and Kristina, D. (2022) 'Politeness Strategy on Expressive Act of Rosi Talk Show', *Journal Surakarta English and Literature*, 5(2), pp. 132-153.

Al-Shehre, A. (2004) *Estiratijiyat Al-Khitaab – Muqaaraba Lughawiiyya Tadawliyya*. 1st edn. Dar Al-Kitaab Al-Jadiid.

Arévalo, C.M. (2017) 'Expressive Speech Acts in Educational e-chats El uso de actos expresivos en chats educacionales', *Soprag*, 5(2), pp. 151–178. Available at: <https://doi.org/10.1515/soprag-2017-0016>.

Bernan, M. (2008) 'Condolence Books: Language and Meaning in the Mourning for Hillsborough and Diana', *Death Studies*, 32(4), pp. 326-351. Available at: <https://doi.org/10.1080/07481180801974729>.

Borer, B.M. (2018) *Teaching and learning pragmatics and speech acts: an instructional pragmatics curriculum development project for EFL learners*. Master's thesis, Hamline University. Available at: https://digitalcommons.hamline.edu/hse_cp/176.

Brown, P. and Levinson, S. (1987) *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

Clark, H. (1996) *Using Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Dontcheva-Navratilova, O. (2005) 'Politeness strategies in institutional speech acts'. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/242715490>.

Fitriyah, T., Nashoihi, K.A., Fajar, Q. and Barkah, S.M.H. (2022) 'Expressive Speech Act in Comments on Instagram BBC Arabic', *Jurnal Al Bayan: Jurnal Jurusan Pendidikan Bahasa Arab*, 14(2), pp. 324-344. Available at: <https://doi.org/10.24042/albayan.v14i2.12127>.

Goffman, E. (1967) *Interaction ritual: Essay on face-to-face behavior*. Anchor Books.

Guiraud, N. et al. (2011) 'The face of emotions: a logical formalization of expressive speech acts'. Presented at the 10th International Conference on Autonomous Agents and Multiagent Systems (AAMAS 2011), Taipei, Taiwan, May 2-6, 2011. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/221456289>.

Hambali, A.J. (2021) *The analysis of expressive speech acts in the comments section on One Direction's YouTube channel*. Sarjana Pendidikan (S.Pd) Degree, Faculty State Institute for Islamic Studies (IAIN) Salatiga.

Haverkate, H. (1993) 'Acerca de los actos de habla expresivos y comisivos en español' in Haverkate, H., Hengeveld, K., Mulder, G. and Berniell, S. (eds) *Aproximaciones pragmalingüísticas al español*. Rodopi, pp. 149-180.

- Hess, L. (2017) 'Expressive Meanings and Expressive Commitments. A Case of Meaning as Use'. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/321145953>.
- Jibreen, M.K.H. and Al-Janabi, H.H.H. (2018) 'The Relationship between Persuasion and Speech Act Theory', *Journal of Al-qadisiya in Arts and Educational Sciences*, 18(3), pp. 29-37. Available at: <https://www.iraqoj.net/iasj/article/153981>.
- Kaburise, P.K. (2005) *Speech act theory and communication: A UNIVEN study*. D.Litt. Thesis, University of Pretoria.
- Kiparsky, P. and Kiparsky, C. (1971) 'Fact' in Steinberg, D.D. and Jacobovits, L.A. (eds) *Semantics: An interdisciplinary reader in philosophy, linguistics and psychology*. Cambridge: Cambridge University Press, pp. 345-369.
- Leech, G.N. (1983) *Principles of Pragmatics*. London and New York: Longman.
- Nurhidayah, V.A. (2013) 'An Analysis of Translation Techniques and Quality in Terms of Accuracy, Acceptability and Readability of Pl's Expressive Speech Act in the Film of Pl', *PRASASTI: Journal of Linguistics*, 2(02), pp. 67-79.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary* (2005) 7th edn. Oxford: Oxford University Press.
- Searle, J.R. and Vanderveken, D. (1985) *Foundations of illocutionary logic*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, J.R. (1976) 'Classification of illocutionary acts', *Language in Society*, 5(1), pp. 1-23.
- Searle, J.R. (1969) *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Selsibilla, S., Novitri, N. and Erni, E. (2022) 'Analyzing Expressive Speech Acts of the Main Character in the Joker Movie', *Journal PAJAR (Pendidikan dan Pengajaran)*, 6(1), pp. 60-67.
- Tanjung, I. (2021) 'THE EXPRESSIVE SPEECH ACT IN THE LOVELY BONES MOVIE', *SPECTRAL Jurnal Ilmiah STBA*, 7(2), pp. 86-99. Available at: <https://doi.org/10.47255/51ek4j66>.
- Vanderveken, D. (1990) *Meaning and speech acts: Vol. I: Principles of language use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vanderveken, D. (1994) *Principles of Speech Act Theory*. Montreal: University de Quebec a Montreal.
- Wei, L. (2010) 'The functions and use of Greetings', *Canadian Social Science*, 6(4), pp. 56-62.
- Yule, G. (2017) *The study of language*. 6th edn. Cambridge: Cambridge University Press.

پەرەوێز:

- ١- بۆ زانیاری پێن زێدەتر ل سەر ئەڤ زارافێ تەماشە ی ئەڤ لینکی بکە:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/expressive>
- ٢- بۆ ئەڤ زارافێ د زمانی کوردیدا هەندە ڤ نفیسە را زارافێ (کرده ی گوزاره ی، ئاشکران ، ههستدهربیرین و دهبریرینا ههستان، دهبریرینه کان) بکارهینا، به لێ پتریا نفیسە را بۆ ئەڤ کرده ی، زارافێ ههستدهربیرین بکارهین.
- ٣- دیسان ل دهڤ زماننانه عه ره ب زارافێ (البوحیه، افعال السلوك أو التعبیریات، التصریحات) هاتینه بکارهینان، به لێ د زمانی عه ره بیدا پتریا نفیسە را زارافێ (التعبیریة) بکارهینا.
- ٤- بۆ زانیاری پێن زێدەتر ل سەر رازیکرێ تەماشە ی (عه لی، ٢٠١٣، رازیکرن د گوتارا راپاریدا) بکە.
- ٥- بۆ زانیاری پێن زێدەتر ل سەر رێگرتێ تەماشە ی (شه ریف، ٢٠١٥، رێزداری له شیوه زاری بادینی زمانی کوردیدا،) بکە.